

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA

Analýza aktuálního stavu veřejných financí v České republice a
možné směry jeho řešení.

Bakalářská práce

Autor: Tomáš Králík

Vedoucí práce: Doc. Ing. Richard Pospíšil, Ph.D.

Olomouc 2016

Prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma: „Analýza aktuálního stavu veřejných financí v České republice a možné směry jeho řešení“ vypracoval samostatně pod odborným dohledem vedoucího diplomové práce a uvedl/a jsem všechny použité podklady a literaturu.

V Olomouci dne.

Podpis.....

Poděkování

Tímto bych chtěl poděkovat vedoucímu bakalářské práce Doc. Ing. Richardu Pospíšilovi, Ph.D. za odbornou pomoc a cenné rady.

Obsah

Obsah	4
Úvod.....	6
1 Předmět a cíl práce.....	8
2 Pojetí veřejných financí a jejich historie.....	9
2.1. Veřejné finance jako vědní disciplína	9
2.2. Veřejné finance a jejich vztah k veřejnému sektoru	10
2.3. Státní rozpočet.....	10
2.3.1 Alokační funkce	11
2.3.2 Redistribuční funkce	11
2.3.3 Stabilizační funkce.....	11
2.3.4 Varianty státního rozpočtu.....	12
2.4. Veřejné statky.....	12
2.4.1. Čisté veřejné statky	13
2.4.2. Statky pod ochranou	13
2.4.3. Smíšené veřejné statky.....	13
3 Fiskální politika	14
3.1. Nástroje fiskální politiky – příjmy	14
3.2. Nástroje fiskální politiky – výdaje	15
3.3. Hrubý domácí produkt	15
3.3.1. Produkční metoda HDP	16
3.3.2. Výdajová metoda HDP	16
3.3.3. Důchodová metoda HDP	17
3.4. Investiční multiplikátor	18
4 Měnová (monetární) politika	19
4.1. Cenová stabilita.....	20
4.2. Nástroje České národní banky	20
5 Měnová versus fiskální politika.....	22
6 Současný stav veřejných financí 2015.....	23
6.1. Saldo státního rozpočtu 2015	23
6.2. Státní dluh 2015	24
6.3. Veřejný dluh 2015.....	24
6.4. Hrubý domácí produkt 2015	25
6.5. Nezaměstnanost 2015.....	26

6.6.	Hodnocení roku 2015	27
7	Analýza roku státního rozpočtu 2016	28
7.1.	Leden 2016.....	28
7.2.	Leden – únor 2016	29
7.3.	Leden – březen 2016	30
7.4.	Leden – duben 2016.....	31
7.5.	Leden – květen 2016	32
7.6.	Leden – červen 2016	33
7.7.	Leden – červenec 2016.....	35
7.8.	Leden – srpen 2016	36
7.9.	Leden – září 2016.....	37
7.10.	Leden – říjen 2016.....	38
7.11.	Zhodnocení plnění plánu státního rozpočtu 2016	40
8	Investiční výdaje	41
8.1.	Srovnání investičních výdajů	42
8.2.	Celkové investiční výdaje	42
8.3.	Vládní investiční výdaje.....	44
8.4.	Investice domácností.....	46
8.5.	Investice firem.....	49
8.6.	Zhodnocení objemu investic	52
9	Výhled do budoucna	55
9.1.	Stárnutí populace.....	55
9.2.	Šedá ekonomika	56
	Závěr	58
	Summary.....	61
	Seznam použitých zdrojů.....	62
	Seznam grafů	68
	Seznam tabulek.....	69
	Seznam příloh	70

Úvod

Jako téma bakalářské práce jsem si vybral analýzu aktuálního stavu veřejných financí v České republice a možné směry jeho řešení. Učinil jsem tak z mnoha důvodů. Jedním z nich je bezesporu důležitost daného tématu a veřejných financí obecně. V době kapitalismu to platí dvojnásob. V případech, kdy jsou veřejné finance špatně investovány či je s nimi dlouhodobě špatně nakládáno, nastanou téměř s jistotou opatření, která se dotknou každého občana dané země. Zvýšení daní, ať už přímou formou, či nepřímou (případně vytvořením takzvané „superhrubé“ mzdy) pokaždé negativně ovlivní náladu v zemi. Česká republika jako země založená převážně na příjmech z domácností a různých podnikatelských subjektů (se silným exportem) je povinna nastavit domácnostem a zmíněným subjektům optimální daňové podmínky, chce-li si udržet relativně zdravou ekonomickou soběstačnost. Chceme-li analyzovat aktuální veřejné finance České republiky, musíme mít také s čím aktuální situaci srovnávat. O roku 2007/2008 můžeme říci, že v něm česká ekonomika zažívala konjunkturu do té doby, než přišla finanční krize na podzim roku 2008. Srovnání nynější situace s předkrizovou a krizovou nám může poskytnout nezkreslený obrázek o době aktuální.

Optimální daňové podmínky vhodné k zacházení s veřejnými financemi (podpořené různými ekonomickými teoriemi a predikcemi) a v neposlední řadě také politická stabilita představují jedny z hlavních kritérií pro optimální a dále se zvyšující kvalitu života jak obyvatelstva, tak celého státu.

Má práce se zaměří především na optimální zacházení s veřejnými financemi. Veřejné finance slouží k financování veřejných rozpočtů, které jsou obecně určeny pro zvyšování blahobytu každého obyvatele daného státu. Jedná se například o financování nemocnic, MHD, vlaků, sociální dávky, důchody atd.

Najít a navrhnout správné a optimální nakládání s veřejnými financemi však není snadné. Existuje spousta teorií, kterými se dá řídit či inspirovat, jenže každá z nich může být uplatněna jenom tehdy, pokud jsou splněny její podmínky a je zrovna ideální doba k jejímu použití. Mohou ale nastat také situace, kdy je velmi těžké aplikovat konkrétní teorie (válka, globální krize atd.).

V mé práci nemám místo na probrání tak obsáhlého tématu, jakým veřejné finance bezesporu jsou. Budu se tedy snažit alespoň poukázat na chyby a možná řešení v oblasti státního rozpočtu. Zaměřím se také na analýzu a srovnání investičních výdajů

a možná řešení z pohledu fiskální versus monetární (rozpočtové) politiky státu. V první polovině práce budu definovat teorii vázanou k tématu práce a znázorním aktuální ekonomickou situaci. V části druhé představím své názory a svá řešení. V budoucnu bych rád dále studoval vývoj veřejných financí České republiky a na této práci budu chtít navázat v mé práci diplomové.

1 Předmět a cíl práce

Předmětem mé práce je, jak jsem již nastínil v úvodu, analýza a navržení možných řešení pro veřejný sektor financí České republiky. Budu se zajímat především o státní rozpočet České republiky a jeho skladbu. Nejdříve uvedu definici teorie, kterou je nutné znát k pochopení problému, a dále se přesunu k analýzám na základě grafů a statistik. Teoretickou část zakončím analýzou aktuálního stavu české ekonomiky. V praktické části mé bakalářské práce opět využiji srovnávacích grafů/tabulek/vzorců. První téma praktické části bude obsahovat srovnání investičních výdajů se státy, které jsem vybral jako vhodný zkoumaný vzorek na základě podobně silných ekonomik, jejich vzdálenosti a částečně i rozlohy. Druhá část bude obsahovat analýzu roku 2016 od ledna do října, kde se zaměřím na hospodaření se státním rozpočtem a srovnám ho s rokem předchozím.

Cíle práce jsou tedy následující: nastínit současnou ekonomickou situaci České republiky a zjistit stav veřejných financí za rok 2015 včetně analýzy státního a veřejného dluhu a nezaměstnanosti. V praktické části pak bude následovat podrobná analýza investičních výdajů v poměru k HDP. Analýza bude obsahovat také srovnání s vybranými 9 státy za posledních 15 let a srovnání s vývojem průměru 28 členských států Evropské unie. Druhou obsáhlou kapitolou bude podrobná analýza stavu veřejných financí za období leden až říjen 2016 v porovnání s rokem předchozím, tedy rokem 2015. Na závěr shrnu své poznatky a návrhy na zlepšení zjištěné situace.

2 Pojetí veřejných financí a jejich historie

Zde je třeba stručně zmínit historii hospodářské politiky a uvést několik historických milníků. Vědní obor historie hospodářské politiky se začal prosazovat a utvářet až po Velké hospodářské krizi, tedy ve 30. letech 20. století. Do té doby neotřesitelná neoklasická teorie ekonomie, která věřila v samoregulační schopnost trhu, tedy „neviditelné ruky trhu“ nebo také teorie „laissez faire“, začínala ztrácet na oblibě. Lidé a převážně ekonomové přestávali věřit v tuto samoregulační schopnost a začala se prosazovat teorie keynesiánská, která naopak přímo vyžaduje zásahy do ekonomiky státu. Tato teorie si udržela své vedoucí postavení až do 70. let 20. století, kdy hospodářská politika prožila další rozmach, který znamenal opětovný návrat k neoklasické tradici samoregulačního trhu. Poté se do popředí dostal převážně monetarismus. U nás byl využíván i systém centrálně plánované ekonomiky, což mělo za následek vytváření plánovacích období (většinou na 5 let). Mnohdy se ale plány nedodržely a ekonomické výsledky se falzifikovaly a vhodně upravovaly tak, aby náš socialistický stát vypadal silně alespoň navenek. Zároveň se obchodovalo na uzavřeném trhu převážně v rámci zemi RVHP, kde nemožnost srovnání s vyspělým kapitalistickým světem se projevila v technické a technologické zastaralosti výrobků, které na světovém trhu ztrácely konkurenceschopnost.

2.1. Veřejné finance jako vědní disciplína

Veřejné finance mají za úkol zkoumat, jaké účinky mají finanční nástroje využívané státními institucemi na chování jednotlivců a skupin v soukromé sféře a jejich aktivitu o rozhodování a alokaci zdrojů.¹

Další definice od Streckové uvádí trochu jiný úhel pohledu na veřejné finance:

„Veřejné finance představují tu část finančního systému národního hospodářství, která prochází přerozdělovacím procesem cestou veřejných rozpočtů, rozhoduje se o nich ve veřejné správě, veřejnou volbou a podléhají veřejné kontrole.“²

Strecková tu uvádí definici, která na veřejné finance nahlíží způsobem, který by se dal také nazvat „odkud a kam finance jdou“.

¹ BUCHANAN, James M. *Veřejné finance v demokratickém systému*. Praha: Computer Press, 1998, s. 5. Přeložila Eva Nevrlá. ISBN 80-7226-116-9.

² STRECKOVÁ, Yvonne a Ivan MALÝ. *Veřejná ekonomie: pro školu i praxi*. 1. vyd. Praha: Computer Press, 1998. Business books (Computer Press). ISBN 80-7226-112-6.

Obecně vzato jde tedy o vztah mezi orgány a institucemi veřejné správy na straně jedné a jednotlivci (občany), domácnostmi, soukromými firmami a neziskovými organizacemi na straně druhé.

2.2. Veřejné finance a jejich vztah k veřejnému sektoru

Jedním ze základních účelů shromažďování veřejných financování je, aby zajišťovaly chod a neustálé zlepšování (efektivitu) veřejných institucí, jako jsou sociální dávky, nemocnice, vlaková či autobusová nádraží, městská hromadná doprava atd. Než jsou ale finance přerozděleny do těchto institucí, přerozdělují se z veřejného rozpočtu státu do veřejných rozpočtů měst, vesnic nebo jiných územně samosprávních celků.

Těmito operacemi tedy nadále vzniká takzvaný veřejný sektor, a chceme-li studovat veřejné finance, je nutno je studovat právě ve vztahu k němu. Veřejný sektor je ve smíšené ekonomice³ velmi důležitou součástí, neboť spolu se soukromým sektorem zajišťuje veškerý příjem a produkt národního hospodářství a zároveň pomáhá udržovat stabilitu a sociální rozvoj státu. Aby mohl veřejný sektor správně fungovat a zastávat tak svou nenahraditelnou roli po boku sektoru soukromého, je základní a nutnou potřebou mít „zdravé“ veřejné finance, čímž rozumíme správné zacházení s veřejným rozpočtem, minimalizaci korupce, neurčitých dotací a optimální daňové vytížení.

Již zmíněný veřejný rozpočet můžeme považovat za klíčový prvek při studiu veřejných financí, protože právě zacházením s ním, a to ať už přímo, či nepřímo, ovlivňujeme dění v obou sektorech. Zaměříme tedy naši práci na veřejný rozpočet.

2.3. Státní rozpočet

Státní rozpočet je základním nástrojem přerozdělování finančních prostředků, které jsou v daném období k dispozici, za účelem zajištění ekonomických, sociálních a politických funkcí státu. Je vydáván na období jednoho kalendářního roku. Prostřednictvím státního rozpočtu vláda realizuje hospodářskou politiku a uskutečňuje programové priority. Státní rozpočet představuje plán hospodaření státu pro daný rozpočtový rok. Existují 3 základní funkce státního rozpočtu.

³ Pokud ekonomika státu obsahuje jak soukromé, tak i vládní podniky a vláda navíc ovlivňuje chování soukromého sektoru, a to buď záměrně, či neuvědoměle pomocí daní, regulačních opatření a dotací, říkáme jí ekonomika smíšená. STIGLITZ, Joseph E. *Ekonomie veřejného sektoru*. Studijní materiály k předmětu veřejné finance. Praha: Univerzita Karlova, 2011.

2.3.1 Alokační funkce

Alokační funkce označuje přerozdělování prostředků jednotlivým střediskům státního aparátu k dosažení efektivního plnění státních funkcí. Jde například o finance na činnost vzdělávacích zařízení, odpočinkových zařízení (parky), udržování a obnovu veřejných komunikací, zajištění hygienických zařízení a ochranu prostředí.

2.3.2 Redistribuční funkce

Redistribuční funkce zajišťuje přerozdělování prostředků mezi občany s cílem snižování sociálních rozdílů. Do této funkce patří především přerozdělování důchodu mezi občany státu. Jako hlavní redistribuční opatření v rámci fiskální funkce státu patří daňová politika, sociální a zdravotní politika, vzdělávací programy a jiné.

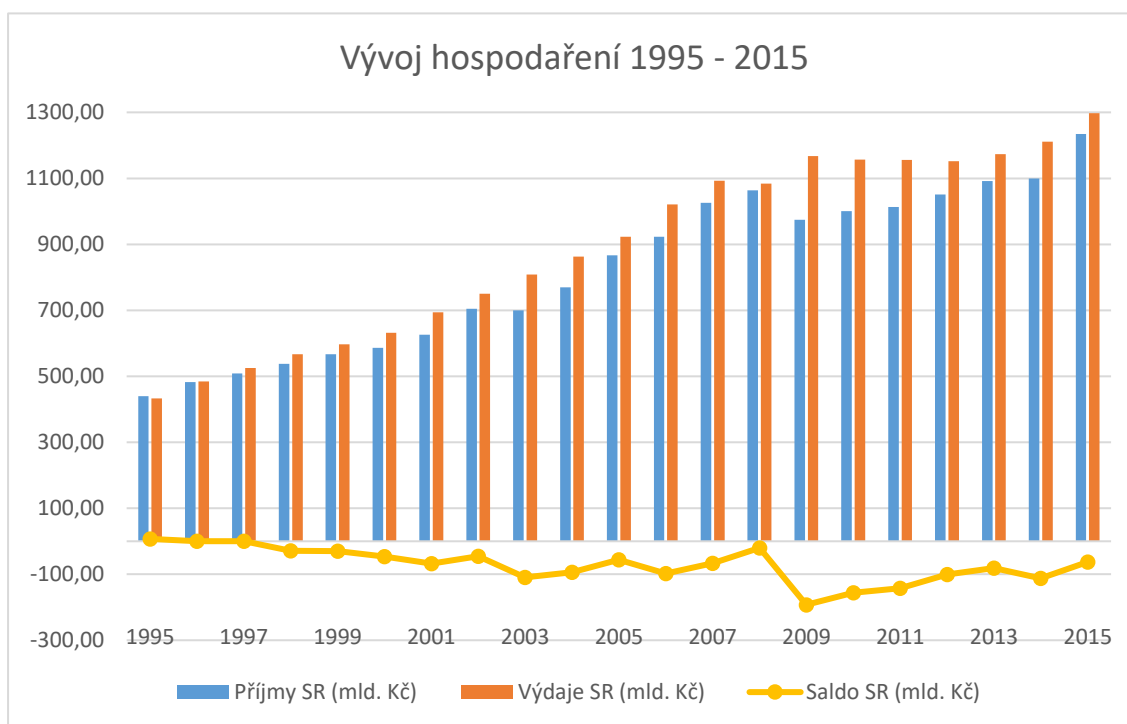
2.3.3 Stabilizační funkce

Tato poslední funkce se stará především o nastavení příjmů a výdajů, čímž usiluje o stabilní vývoj ekonomiky. V rámci stabilizační funkce se stát snaží o stabilitu poměru trhu zboží a služeb včetně jejich cen, zaměstnanost a vyrovnanou platební bilanci.⁴

⁴ PEKOVÁ, Jitka. *Veřejné finance: úvod do problematiky*. 4., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: ASPI, 2008, s. 66. ISBN 978-80-7357-358-4

2.3.4 Varianty státního rozpočtu

Státní rozpočet může mít až tři varianty v závislosti na plánovaném objemu příjmů a výdajů v daném roce. První varianta je vyrovnaný státní rozpočet, kdy příjmy jsou shodné s výdaji. Dále existuje takzvaný přebytkový rozpočet. Ten nastává v případě, jsou-li příjmy vyšší než výdaje. Poslední možná varianta státního rozpočtu vzniklá na hospodaření předchozího roku je varianta deficitního státního rozpočtu. V tomto případě jsou výdaje vyšší než příjmy a deficit je zpravidla kryt výpůjčkami v podobě státních dluhopisů. Jak můžeme vidět na grafu č. 1, vyrovnaný státní rozpočet měla Česká republika naposled v roce 1996 a od té doby je státní rozpočet deficitový. Česká republika měla i svá období s přebytkovým rozpočtem, ale to bylo v letech 1993-1995, kdy se v zemi uskutečňovala měnová transformace a státní rozpočet byl jednorázově ovlivněn příjmy z privatizace státního majetku.

Graf 1 Vývoj hospodaření 1995 - 2015
Zdroj: MFČR

2.4. Veřejné statky

Pro správné pochopení funkcí a charakteristiky státního rozpočtu je třeba si také definovat, co vše se skrývá pod pojmem veřejné statky, tedy do čeho všeho se finance ze státního rozpočtu přerozdělují. V naší republice se veřejné statky rozdělují na: čisté veřejné statky, statky pod ochranou a smíšené veřejné statky.

2.4.1. Čisté veřejné statky

Čisté veřejné statky představují tu část statků, již nelze rozdělit na jednotky a která je ve výsledku spotřebovávána všemi spotřebiteli. Jedná se například o veřejné osvětlení či armádu.

2.4.2. Statky pod ochranou

Jedná se o statky, které má stát takzvaně pod ochranou, má o ně velký zájem, což se znatelně projevuje na velkých dotacích z veřejných rozpočtů. Jedná se například o plošné vakcinace obyvatelstva nebo vydávání stravenek. Stát má zájem o tyto statky také z toho důvodu, že kdyby byly ponechány volnému trhu, tak by k nim pravděpodobně množství lidí nemělo přístup.

2.4.3. Smíšené veřejné statky

Smíšené veřejné statky jsou založené na rozhodování jednotlivých uživatelů. Prikázaná spotřeba u těchto statků se vyskytuje, pokud má stát zájem na jejich pokračování. Do této kategorie spadají například základní školy a různé sociální programy jako příspěvky na stravování, topení atd.

Abychom se mohli dostatečně věnovat analýze stavu veřejných financí a ekonomiky obecně, musíme si ujasnit, jaké druhy politiky v tomto ohledu jsou a co ovlivňují. Jelikož se zabýváme převážně veřejnými financemi, budeme se zabývat hlavně fiskální politikou a jejími možnostmi.

3 Fiskální politika

Rozpočtové plánování, stavba a využití státního rozpočtu patří mezi mechanismy fiskální politiky, a proto se fiskální politice budeme věnovat trochu více. Jaké jsou cíle fiskální politiky, je patrné již z kapitoly o státním rozpočtu. Pro zrekapitulování jde tedy o udržení ekonomického růstu a vysoké zaměstnanosti, napomáhání zachování cenové stability a utlumené výkyvy hospodářského cyklu.⁵ Jak tedy fiskální politika dokáže ovlivňovat cenovou hladinu a ekonomickou stabilitu země? Stejně jako politika monetární má fiskální politika spoustu různých opatření a nástrojů.

3.1. Nástroje fiskální politiky – příjmy

Nástroje fiskální politiky ovlivňují hlavně příjmy a výdaje státu, kde hlavním příjmem jsou vždy daně. Daň je povinná platba, kterou musí každý ekonomický subjekt (ať už firma či domácnost) odvést do státního rozpočtu ve stanovené výši a lhůtě. Daně se pak dělí na přímé a nepřímé.

Přímé daně jsou závislé na výši příjmu či majetku ekonomického subjektu a daň poté odvádí na základu daňového přiznání (daň z příjmu fyzických/právnických osob, dědická daň a např. daň z převodu nemovitosti).

Nepřímé daně jsou zahrnuty v ceně nakupovaného zboží a poskytovaných služeb. Tuto daň platí vždy konečný spotřebitel. Hlavní nepřímou daní je daň z přidané hodnoty, spotřební daň z nákupu převážně alkoholu, tabáku a benzínu a daň z cla.

Dále se nástroje fiskální politiky dají rozdělit podle toho, zda je k jejich použití třeba souhlasu parlamentu, či nikoliv.

Jedná se tedy o vestavěné stabilizátory a takzvaná záměrná opatření. Vestavěné stabilizátory fungují automaticky a dlouhodobě. Mezi hlavní patří např. princip progresivní daně z příjmu, pojištění v nezaměstnanosti a státní výkup zemědělských přebytků. Mezi záměrná opatření můžeme počítat veřejné práce a výdajové programy, změny v rychlosti amortizace a změnu výše sociálních dávek a transferových výdajů.

⁵ Finance media a.s. Fiskální politika. *Finance.cz* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/makrodata-eu/statni-rozpocet/fiskalni-politika/>

3.2. Nástroje fiskální politiky – výdaje

Státní rozpočet a fiskální politiku obecně však silně ovlivňují nejen příjmy, ale většinou z větší části výdaje. Výdaje státního rozpočtu můžeme rozdělit na provozní/investiční či na běžné a kapitálové. V této kapitole se zabýváme tou druhou variantou, tedy běžnými a kapitálovými výdaji, jak jsou označené Ministerstvem financí ČR na jeho monitorovací aplikaci.

Běžné výdaje zaručují chod státu po provozní stránce. Největší položkou veřejných běžných výdajů jsou takzvané neinvestiční transfery obyvatelstvu. Mezi ně patří převážně sociální dávky a náhrady placené obyvatelstvu. Další položkou jsou neinvestiční transfery veřejnoprávním subjektům a mezi peněžními fondy téhož subjektu. Do této položky patří především transfery veřejným rozpočtům územní a střední úrovně, což znamená dotace obcím, transfery fondům sociálního a veřejného zdravotního pojištění a tak podobně. Dále zahrnují běžné výdaje neinvestiční nákupy materiálu, služeb, paliva, energie atd.⁶ Můžeme tedy říci, že běžnými výdaji označujeme provozní a organizační výdaje bez očekávání návratnosti v budoucnu.

Kapitálové výdaje označují ty výdaje, jež mají v povaze přinést v budoucnu další příjmy. Tyto výdaje se skládají především z investičních transferů podnikatelským subjektům, investičních transferů veřejným rozpočtům ústřední a územní úrovně a nákupu akcií a majetkových podílů pro státní sféru. V souhrnu se tedy jedná o výdaje, které stát vynakládá na investiční programy obcí, krajů, ale i dalších podnikatelských subjektů za účelem zvýšení příjmů, a tedy zvýšení blahobytu obyvatelstva.

O kapitálových či investičních výdajích států a jejich dopadu na ekonomiku budu psát v jedné z kapitol v praktické části této práce. Abychom mohli zanalyzovat sílu ekonomiky, musíme znát minimálně její hrubý domácí produkt, zkráceně HDP. O tvorbě a významu HDP tedy stručně v další kapitole.

3.3. Hrubý domácí produkt

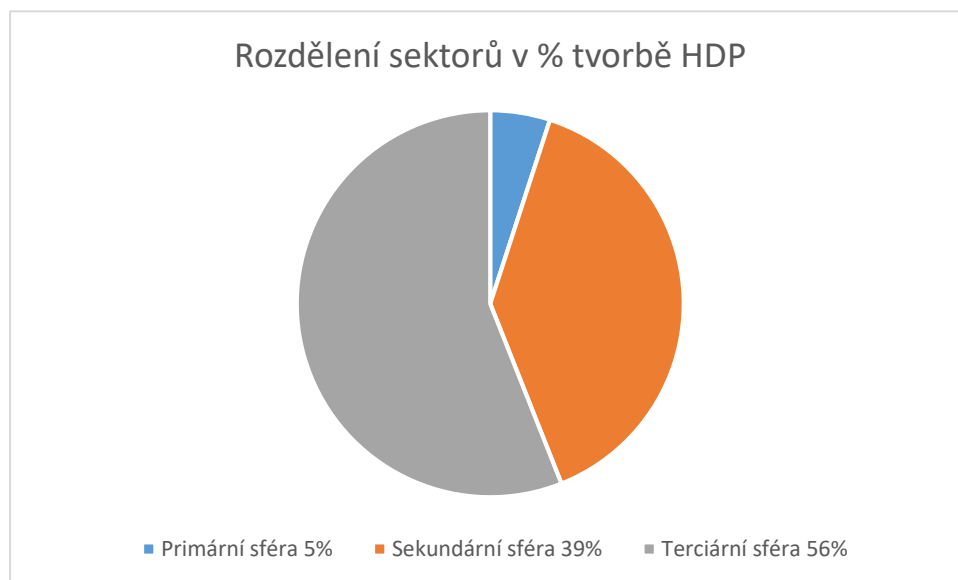
Hrubý domácí produkt neboli HDP (anglicky GDP) je jedním z hlavních indikátorů ekonomiky dané země. HDP vyjadřuje ekonomickou sílu státu, a jak vyplývá z názvu, jeho domácí produkt. Dále se tento ukazatel nejčastěji používá na srovnávání

⁶ Ministerstvo financí České republiky. Státní rozpočet. *MONITOR*. [online]. [2016] [cit. 2016-10-05]. Dostupné z: <http://monitor.statnipokladna.cz/2015/statni-rozpocet/>

ekonomiky různých zemí. Má také několik poddruhů, například HDP na obyvatele atd. HDP lze vypočítat minimálně třemi různými způsoby, kde každý zohledňuje jiné faktory.

3.3.1. Produkční metoda HDP

Produkční metodou HDP zjišťujeme, kde vzniká produkce v domácím hospodářství. HDP tedy zjistíme tak, že sečteme všechny přidané hodnoty všech jednotlivých výrobců, resp. všech odvětví v tržních cenách. Přidaná hodnota je pak tvořena hodnotou výstupu podniku v podobě produktu, zmenšená o hodnotu spotřebovaných vstupů a zpracovaných meziproductů.⁷ Jde tedy o hodnotu zmenšenou o všechny náklady. Na grafu č. 2 je vidět, které oblasti se nejvíce podílejí na vytváření přidané hodnoty.

Graf 2 Rozdělení sektorů

Zdroj: Vlastní tvorba z dat UPCE makroekonomie

Z grafu č. 2 tedy jasně vidíme, že nejvíce přidané hodnoty u nás vytváří terciární sféra, tedy sektor služeb, kultury a obchodu. Následuje sekundární sféra, která označuje zpracování z prvovýroby a výrobu hmotných statků, tedy průmysl. Nejméně přidaného produktu vytváří primární sféra, která obsahuje těžbu a získávání produktů.

3.3.2. Výdajová metoda HDP

Výdajová metoda HDP pak funguje jako součet peněžních výdajů všech ekonomických subjektů na nákup statků a služeb v tržních cenách. Zohledňuje se tedy

⁷ VOLEJNÍKOVÁ, J. Makroekonomie. (přednáška) Pardubice: Univerzita Pardubice, 12. 3. 2013.

užití produktu jednotlivými sektory domácího hospodářství. Započítáváme jen finální výrobky. Výdajová metoda HDP se tedy skládá z výdajů na konečnou spotřebu (C), hrubých investic (I), veřejných výdajů (G) a čistého vývozu (NX).

$$HDP = C + I_g + G + NX$$

Výdajová metoda výpočtu HDP je také jednou z nejpoužívanějších díky své jednoduchosti.

3.3.3. Důchodová metoda HDP

Důchodová metoda výpočtu HDP se skládá z důchodů jednotlivých vlastníků výrobních faktorů. Počítá se tedy tak, že se sečtou mzdy a platy zaměstnanců, renty majitelů půdy, úroky majitelů kapitálu (finanční kapitál) + zisky (reálný kapitál) + odpisy (amortizace) a nepřímé daně.

$$HDP = w + r + z + i + y + a + n$$

Důchodová metoda nepočítá se všemi důchody, ale jen s důchody domácností a firem. Transferové platby a podobné platby tedy tato rovnice nezahrnuje.⁸

V této práci není prostor na rozebrání a vliv jednotlivých faktorů ovlivňujících hrubý domácí produkt, ale alespoň na jeden se zaměřit můžeme, a to na výdaje státu, konkrétně na investiční/kapitálové výdaje státu. Investiční výdaje státu jsou velmi důležité k udržení dobré nálady mezi ekonomickými subjekty, ať už na domácí půdě, či na potenciální zahraniční. Investiční výdaje spolu s podporou exportu jsou hlavními strůjci oživení ekonomiky a jejího dalšího zlepšování. Investiční výdaje tolik důležité už z toho důvodu, že mají schopnost multiplikace. Tento jev u investičních výdajů objevil už v první polovině 20. let anglický ekonom John Maynard Keynes.

⁸ MFČR. *Státní rozpočet .. v kostce* [online]. 2016. [cit. 2016-11-21]. ISBN 978-80-85045-85-4. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Informacni-letak_2015_Statni-rozpocet-v-kostce.pdf

3.4. Investiční multiplikátor

John Maynard Keynes, jeden z nejvýznamnějších ekonomů 20. století, tvrdil, že je souvislost mezi poptávkou po spotřebním zboží a objemem výroby a zaměstnanosti taková, že dojde-li k poklesu poptávky po zboží, sníží se výroba a zároveň i počet zaměstnanců. Pokud nikdo nemá zájem rozšiřovat výrobu, klesá poptávka po investicích, což vede k multiplikačnímu efektu, který jen prohloubí pokles důchodů a povede k nezaměstnanosti.

Pokud výše zmíněné platí, není nesmělé se domnívat, že to platí i obráceně. Zvýšením investic dojde k růstu výroby a zaměstnanosti, porostou proto i důchody, jež povedou k větší spotřebě. Růst spotřeby pak způsobí další zvýšení výroby a zaměstnanosti a stejně tak i růst důchodu, čímž se proces zopakuje, protože to vyvolá další poptávku po investicích. Je však třeba zdůraznit, že vyvolaná další vlna investic se sníží o část nespotřebovaných důchodů, neboť spousta lidí část svých úspor nedá do banky, kde by s nimi mohlo být dál operováno.⁹

Investiční multiplikátor vyjádřený matematicky by tedy vypadal takto:

$$dY = dI + c \cdot dI + c^2 \cdot dI + c^3 \cdot dI + c^4 \cdot dI + \dots$$

Jedná se tedy o nekonečnou řadu, kde dY se rovná přírůstku důchodu, dI se rovná přírůstku investic a c je mezní sklon ke spotřebě. Snížení tohoto multiplikátoru je tady jasně dáno zvyšujícím se sklonem ke spotřebě.

Výsledkem této nekonečné řady je poté:

$$dY = 1/(1 - c) \cdot dI$$

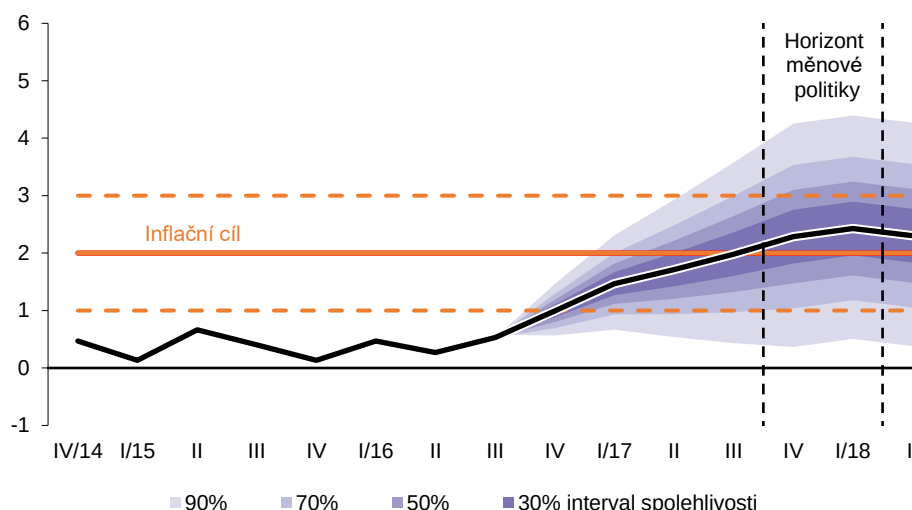
S tím, že výraz $1/(1 - c)$ je investiční multiplikátor, který je vždy větší než 1, protože sklon ke spotřebě je vždy menší než 1. Investice a investiční výdaje mají tedy velkou sílu, co se rozpočítávání ekonomiky týče a jsou důležitou součástí každého optimálně sestaveného státního rozpočtu.

⁹ HOLMAN, Robert. *Dějiny ekonomického myšlení*. 3. vyd. Praha: C.H. Beck, 2005. ISBN 80-7179-380-9.

4 Měnová (monetární) politika

Operace měnové politiky řeší hlavně cenovou stabilitu, což je mimochodem také hlavní cíl České národní banky jakožto zprostředkovatele a стратега měnové politiky státu. Česká národní banka má za úkol také dodržovat obecnou hospodářskou politiku vlády, není-li to v rozporu s jejím hlavním cílem. Svého cíle, cenové stability, může dosáhnout širokou škálou nástrojů, avšak jejím hlavním nástrojem je změna míry základních úrokových sazeb, čímž mění objem peněz v oběhu.

Česká národní banka ovlivňuje ekonomiku státu na základě vlastních prognóz, které zveřejňuje pravidelně na svých stránkách. Aktuální prognóza České národní banky například předpokládá zvýšení inflace na úroveň 2 % do druhého čtvrtletí příštího roku (2017), jak je vidět na grafu č. 3.

Graf 3 Prognóza ČNB
Zdroj: MFČR

Úloha České národní banky udržet cenovou stabilitu znamená zlepšení podmínek pro rozvoj podnikatelských aktivit na území České republiky. Nezbytným předpokladem k udržení cenové stability je nezávislost centrální banky. ČNB plní úlohy v rámci takzvaného měnově politického režimu nazývaného také cílování inflace.¹⁰

¹⁰ Česká národní banka. Měnová politika. *Cnb.cz* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/menova_politika/

4.1. Cenová stabilita

Cenovou stabilitou nemyslíme neměnnost cen, ale jejich mírný růst. Růst cen odpovídající cenové stabilitě by měl zahrnovat statistické vychýlení směrem nahoru s tím, že cílová inflace by se neměla od prognózy lišit o více než jeden procentní bod na obě strany. Chceme dosáhnout stabilní inflace, neboť nestabilní či příliš vysoká má neblahý vliv na celou ekonomiku. Čím vyšší inflace, tím více se znehodnocují příjmy a především úspory. Zvyšují se úrokové sazby a inflace je o to více proměnlivá. Vysoká nebo nestabilní inflace také znejišťuje domácí i zahraniční trhy, čímž odradí investory a zpomalí tím vývoj ekonomiky. Za vysoké inflace jsou také prováděny spíše spekulativní krátkodobé aktivity než dlouhodobé investice, které reálně zvýší úroveň ekonomiky. Chceme-li mít tedy stabilní ekonomiku, musíme zajistit cenovou stabilitu.

4.2. Nástroje České národní banky

Jak již bylo zmíněno výše, Česká národní banka stejně jako většina jiných centrálních bank v demokratických zemích používá celou škálu nástrojů, kterými ovlivňuje a koriguje cenovou hladinu, růst inflace a objem peněz v dané ekonomice. Například poslední zmíněný, objem peněz v ekonomice, ovlivňuje takzvanými **repo operacemi** prováděnými formou tendrů. Při těchto operacích Česká národní banka vykupuje od bank jejich přebytečnou likviditu, tedy peníze, které aktuálně nevyužijí, a za to jim vydá dohodnuté cenné papíry. Stejně jako u půjček a jiných smluv i tady musí být sepsána dohoda, která určí, dokdy dojde k reverzní transakci, tedy dobu, kdy Česká národní banka danou přebytečnou likviditu vrátí bance zpět. Pro lepší představu o tom, v jakém objemu peněz tyto banky mezi sebou „obchodují“, ČNB uvádí, že minimální přijatelný objem pro tuto transakci činí 300 milionů Kč, dále pak celé násobky 100 milionů Kč.

Dalším významným nástrojem České národní banky pro korigování cenové hladiny a měny obecně je vymezení **povinných minimálních rezerv** bank. Jak však uvádí ČNB na svých stránkách, v našem aktuálním hospodářství máme výrazný přebytek likvidity, takže tento nástroj funguje spíše jako rezerva prostředků pro hladký průběh mezibankovního platebního styku.¹¹ Ze zákona jsou každá banka (či stavební spořitelna, pobočka zahraniční banky), respektive každý bankovní subjekt, povinni mít

¹¹ Česká národní banka. Měnověpolitické nástroje. *Cnb.cz* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/menova_politika/mp_nastroje/

na svém účtu povinných minimálních rezerv u České národní banky určitý předem stanovený objem likvidních prostředků. ČNB manipuluje s objemem peněz v ekonomice tím způsobem, že buď navýší, nebo sníží procentuální objem peněz, které banky musí mít na svém účtu povinných minimálních rezerv u ČNB. Zvyšováním povinných minimálních rezerv dojde k úbytku peněz v ekonomice, čímž dojde ke snížení aktuální cenové hladiny (tedy dojde k deflaci), sníží-li naopak ČNB povinné minimální rezervy, dojde ke zvýšení objemu peněz v oběhu (dojde tedy k inflaci).

Posledním velmi silným nástrojem ČNB je nástroj **devizové intervence**. Jedná se o nákupy či prodeje cizích měn za českou korunu většinou s cílem ustálení kurzu české měny vůči měnám cizím. V tomto případě se pak jedná o zpřísnění měnové politiky. Nutno podotknout, že devizové intervence nejsou běžným nástrojem ČNB. Naposledy tuto variantu využila ČNB na podzim roku 2013, kdy bylo třeba posílit export a stabilizovat objem peněz v ekonomice.

Graf 4 Hranice intervence

Zdroj: seminář ČSOB

O devizových intervencích budeme dále mluvit v pozdější části práce, a to v části praktické, kde budeme teoretizovat o tom, co by se stalo, kdyby ČNB opravdu upustila do konce roku (2017) od svých intervencí, jež stále drží minimální hranici 27 korun za 1 euro (na grafu vývoj kurzu CZK/EUR od roku 2008). Prozatím můžeme říci, že aktuální úrokové sazby se pohybují od 0,05 % do 0,25 % per annum a povinné minimální rezervy jsou na 2 %.¹²

¹² Česká národní banka. Měnověpolitické nástroje - devizový instrument. *Cnb.cz* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/menova_politika/mp_nastroje/

5 Měnová versus fiskální politika

Chceme-li rozebrat hospodářskou politiku státu a později zkusit najít, vymezit a napravit její chyby, musíme se zabývat rozdíly mezi měnovou (monetární) a fiskální politikou. Ačkoli se v práci budu zabývat především politikou fiskální, tedy konkrétně státním rozpočtem, je namístě zvážit také zásahy do národního hospodářství skrze politiku monetární, a to převážně nástroji České národní banky, na vliv a udržení kurzu měny či ovlivnění objemu peněz v ekonomice. Fiskální politika tedy ovlivňuje hospodářskou politiku státu především strukturou a výší veřejných výdajů a daní. Z předchozích kapitol je tedy jasné, že monetární politika v tomto tématu práce nebude hrát tak velkou roli jako politika fiskální. Na druhou stranu se nacházíme v době, kdy ČNB udržuje stále svou politiku měnových intervencí a je jen otázkou několika měsíců než od ní upustí, což bude mít jistý dopad na celou ekonomiku naším země. Jak velký ten dopad bude a zda bude pozitivní či negativní, je prozatím otázkou, na kterou se však dá připravit.

Praktická část začne analýzou stavu veřejných financí a hlavních makroekonomických ukazatelů roku 2015. Nejprve budeme sledovat vývoj salda státního rozpočtu, poté veřejný a státní dluh, hrubý domácí produkt a nakonec nezaměstnanost. Tato analýza by měla sloužit jako výchozí pozice k analýze veřejných financí za prvních 10 měsíců roku 2016. Znázorní se tak aktuální ekonomická situace České republiky a její silné a slabé stránky.

6 Současný stav veřejných financí 2015

Před začátkem praktické části této bakalářské práce se podíváme na aktuální stav veřejných financí České republiky. Zaměříme se na nynější saldo, veřejný dluh, státní dluh, hrubý domácí produkt a nezaměstnanost. Tyto faktory spolu utvoří konkrétní obrázek stavu veřejných financí a české ekonomiky obecně. Je nutno vzít v potaz, že českou ekonomiku a obzvlášť veřejné finance velmi silně ovlivňuje čerpání dotací z Evropské unie, avšak těmi se budeme zabývat jen okrajově.

Více prostoru na zhodnocení čerpání dotací a jejich ovlivňování veřejných financí bude v mé diplomové práci, kterou navážu na tuto práci bakalářskou.

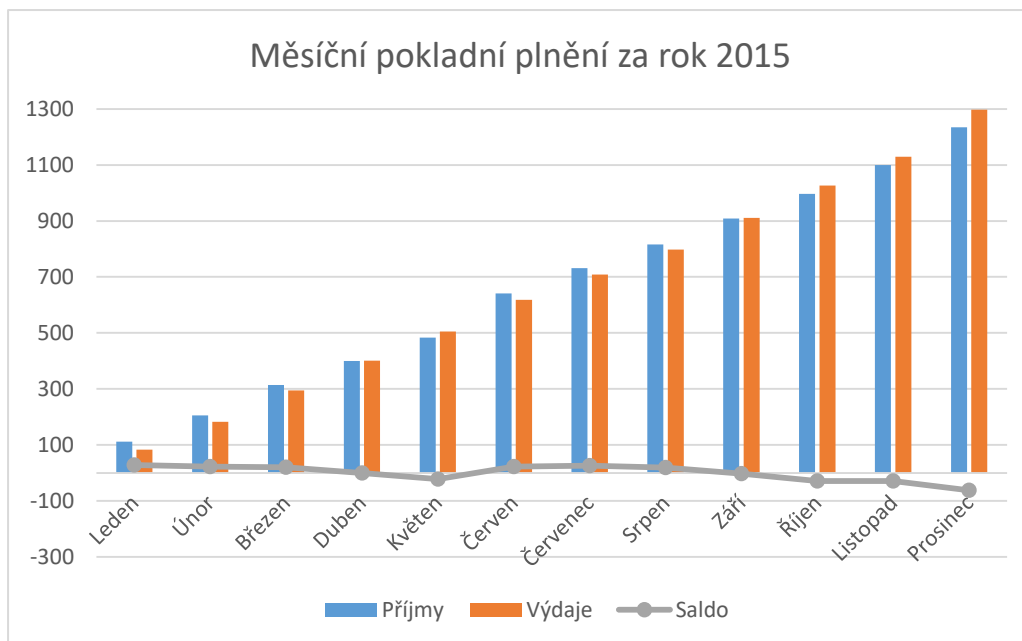
Informace a grafy v následující analýze budou obsahovat údaje za loňský rok, tedy 2015, neboť se právě nacházíme teprve v druhé polovině roku 2016 a mnoho informací prozatím není k dispozici. Dále budou všechny informace v teoretické části uvedeny ze stránek Ministerstva financí.

6.1. Saldo státního rozpočtu 2015

Česká republika, potažmo vláda České republiky dosáhla deficitního státního rozpočtu za rok 2015. Ministerstvo financí a jejich oficiální aplikace „monitor“ udávají, že státní výdaje činily 1 297 322 mil. Kč. Státní příjmy dosáhly částky 1 234 517 mil. Kč.¹³ Jednoduchým odečtením výdajů od příjmů dostaneme částku -62 804 mil. Kč, což je číslo, které znázorňuje saldo, a je-li saldo v mínusové hodnotě, nazývá se schodkem.

Na grafu číslo 5 je vidět, že od poloviny roku 2015 se průběžně zvyšovaly státní výdaje a zároveň příjmy spíše stagnovaly, čímž se vytvořil schodek o dříve zmíněné velikosti. Březen a duben pravidelně ovlivňují příjmy z daní osob na základě priznání, respektive vrátky daní v dubnu. V listopadu a lednu se pak dočerpávají dotace a fondy z Evropské unie, což má za následek relativní zvýšení schodku. Státní rozpočet za rok 2015 byl také značně ovlivněn příjmy z Evropské unie.

¹³ MFČR. Státní rozpočet. *MONITOR*. [online]. [2016] [cit. 2016-10-05]. Dostupné z: <http://monitor.statnipokladna.cz/2015/statni-rozpocet/>

Graf 5 Měsíční pokladní plnění za rok 2015
Zdroj: MFČR, 2015

6.2. Státní dluh 2015

Státní dluh je souhrnem státních finančních pasiv tvořených závazky státu, které vznikly ze státem přijatých zahraničních půjček, úvěrů od bank a z vydaných státních dluhopisů a jiných závazků státu.¹⁴ Takto definuje státní dluh Ministerstvo financí České republiky. Jde tedy v praxi o dluh pouze státních aparátů. Za rok 2015 dosahoval státní dluh výšky 1 673 miliard Kč, což může evokovat velmi vysoké číslo, avšak dáme-li aktuální dluh ke srovnání s HDP, zjistíme, že toto číslo není tak vysoké. HDP dosahovalo výše 4 554 miliard Kč. Procentuální vyjádření státního dluhu vůči HDP pak ukáže hodnotu 36,7 %.¹⁵ Znázornění procentuální hodnoty dluhu a srovnání s ostatními státy Evropské unie bude následovat v další analýze.

6.3. Veřejný dluh 2015

Veřejný dluh na rozdíl od dluhu státního zahrnuje i dluhy za jednotlivé kraje a dluhy za zdravotní pojišťovny. Jedná se tedy o vyšší částku, která lépe znázorňuje situaci veřejných financí a státního rozpočtu.

¹⁴ Ministerstvo financí České republiky. Vládní dluh, vládní deficit, státní dluh, deficit státního rozpočtu. *Mfcr.cz* [online]. Praha, 2006 [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2006/2006-10-13-tiskova-zprava-5819-5819>

¹⁵ Český statistický úřad. Hlavní makroekonomické ukazatele [online]. 2016. [cit. 2016-11-05]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/hmu_cr

Veřejný dluh, jeho výši i rychlost zvyšování dokážeme velmi dobře odhadnout za pomoci internetové aplikace www.verejnydluh.cz, který sestavil poradce ministra financí, analytik Aleš Michl. Výpočet tohoto modelu se skládá z informací nalezených na stránkách Ministerstva financí ČR, které jsou odsouhlasené Eurostatem. Používá se zde zveřejněný dluh ke konci předchozího roku a odhad dluhu na konci roku následujícího, který je vyhlášen ve Fiskálním výhledu Ministerstva financí ČR. Dle tohoto modelu činí nynější odhadovaný veřejný dluh 1 889 miliard Kč. Dále se zde můžeme dočíst, že průměrná vypočítaná rychlost zadlužování je 2 150 Kč za 1 sekundu a veřejný dluh vůči HDP dosahuje 40,79 %, což je hodnota přijatelná. Dle maastrichtských kritérií mohou státy dosahovat maximální hodnoty veřejného dluhu vůči HDP 60 %¹⁶ s tím, že to je již kritická hranice, po jejímž přesáhnutí se Evropská unie začne velmi zajímat o snížení daného dluhu, protože takový stát ohrožuje stabilitu a ekonomickou situaci ostatních zemí Evropské unie.

6.4. Hrubý domácí produkt 2015

Hrubý domácí produkt je, jak jsem již zmínil dříve, jedním z nejlepších a nejjednodušších ukazatelů výkonu a síly dané ekonomiky. Hrubý domácí produkt České republiky je tedy 4 554,6 miliard Kč. S tímto údajem sice lze pracovat, ale nejde o čistě srovnatelný údaj, protože nebere v potaz, kolik má daný stát obyvatel. Potom lze snadno říci, že jiné země s mnohem větším počtem obyvatel jsou na tom ekonomicky lépe, opak však může být pravdou. Abychom mohli reálně a objektivně srovnat ekonomiky různých států, je třeba vydělit HDP počtem obyvatel dané země.

Dle dat z České národní banky bylo HDP na jednoho obyvatele 432 006 Kč. O rok dříve to bylo 409 870 Kč a v roce 2013 to bylo 389 900 Kč,¹⁷ což je kvalitní zvýšení, které naznačuje, že se ekonomika České republiky dostala přinejmenším do fáze oživení, bereme-li v potaz hospodářský cyklus.

Procentuální meziroční změna za poslední 3 roky, tedy od roku 2012 do roku 2015, byla nejdříve -0,5 % mezi lety 2012 a 2013, poté se zvýšila na 2,7 % a dále na 4,5 %. Za letošní rok 2016 se očekává nižší růst HDP, než je posledních 4,5 %.

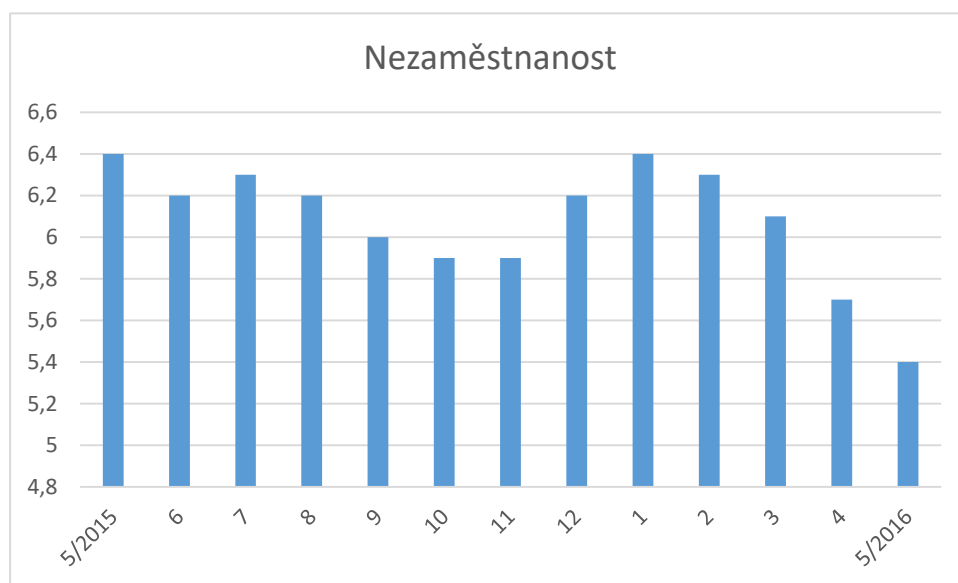
¹⁶ Česká národní banka. Kritéria konvergence [online]. ©2003-2016 [cit. 2016-11-10]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/mezinarodni_vztahy/cr_eu_integrace/eu_integrace_04.html

¹⁷ Český statistický úřad. Hlavní makroekonomické ukazatele [online]. 2016. [cit. 2016-11-05]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/hmu_cr

6.5. Nezaměstnanost 2015

Nezaměstnaností České republiky se budeme zabývat jen okrajově, ale k úplnému vykreslení obrázku o současném stavu ekonomické situace je to třeba. Obecně je u nás v několika posledních letech nezaměstnanost relativně nízká. Česká republika se v nezaměstnanosti drží na nejvyšších příčkách v rámci Evropské unie již několik let. Letos v květnu 2016 ohlásil Český rozhlas, že se nezaměstnanost ČR dostala na 5,4 %, což je nejméně z celé Evropské unie.¹⁸

Na grafu číslo 6 je znázorněna změna nezaměstnanosti od května roku 2015 do května roku 2016. V zimě je klasicky nezaměstnanost vyšší vlivem sezónních prací a brigád, které mají svou špičku v létě. Dá se říci, že se aktuální míra nezaměstnanosti nachází na úrovni přirozené míry nezaměstnanosti, která se liší podle různých teorií, avšak obecně se udává 4 % až 6 %. V tomto případě se jedná o jakousi rovnováhu, která nezpůsobuje ani zvýšení inflace, ani její snížení, což bohužel nemůžeme aktuálně zjistit, neboť Česká národní banka udržuje inflaci uměle svým programem automatických intervencí.

Graf 6 Nezaměstnanost
Zdroj: Český rozhlas

¹⁸ HANŽLOVÁ, Jitka. Nezaměstnanost v ČR je nejnižší v EU. Firmám ale schází noví lidé. *Rozhlas.cz* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/zpravy/domaci/ekonomika/_zprava/nezamestnanost-v-cr-je-nejnizsi-v-eu-firmam-ale-schazi-novi-lide--1621647

6.6. Hodnocení roku 2015

Z výsledků hospodaření se státním rozpočtem za rok 2015 a zároveň z vybraných ekonomických ukazatelů můžeme říci, že ekonomická situace v České republice je přinejmenším uspokojivá. Saldo hospodaření za rok 2015 dosáhlo hodnoty -62 miliard Kč. Státní dluh na úrovni 36,7 % HDP je také v normě, ačkoli by bylo vhodné splácet státní dluh rychleji, nejlépe dokud se stále nacházíme ve fázi oživení ekonomiky. Na druhou stranu velmi nízké úrokové sazby k tomu příliš nenutí. Hrubý domácí produkt a jeho procentuální meziroční změna nad úrovní 4 % je velmi dobrý výsledek, vydrží-li alespoň další 3 roky. Co se nezaměstnanosti týče, hodnoty pohybující se kolem 6 % jsou dobré, ačkoli je tu stále prostor pro snižování, kterého se dostává v roce 2016.

Samotný výsledek těchto ukazatelů a výsledků hospodaření však nestačí k objektivnímu zhodnocení aktuálního stavu veřejných financí, není-li s čím porovnávat.

Jedním z cílů praktické části bude tedy porovnat rok 2015 s roky předešlými a nastítnit vývoj budoucí. Dále nemá smysl analyzovat veřejné finance, nebudeme-li je porovnávat s jinými státy, a to nejlépe s těmi, které nám jsou blízké, ať už ekonomicky, politicky či geografickou polohou. Není však možné vybrat například všechny státy Evropské unie, proto jsem vybral následující státy jako vzorek, představující státy s větší rozlohou, lepší ekonomikou a naopak státy s menší rozlohou, horší ekonomikou a dále jejich kombinace.

Dalším úkolem této práce bude zanalyzovat stav veřejných financí a plnění rozpočtového plánu za prvních 10 měsíců roku 2016. Srovnávat data ovšem nebudeme přímo s analýzou roku 2015 z předchozí kapitoly, ta sloužila hlavně k utvoření obrázku ohledně aktuální ekonomické situace a znázornění slabých a silných míst. Analýza v následující kapitole bude obsahovat skutečná data plnění státního rozpočtu měsíc po měsíci roku 2015 v porovnání se skutečnými daty plnění státního rozpočtu v roce 2016. Zajímat nás tedy bude hlavně meziroční srovnání. Poté se podíváme na investiční výdaje, které velmi silně ovlivňují stav ekonomiky a její stabilitu.

7 Analýza roku státního rozpočtu 2016

V této části práci budeme analyzovat státní rozpočet na rok 2016 a jeho vývoj v jednotlivých měsících do konce října 2016. Zároveň budeme sledovat meziroční změny s ohledem na rok 2015. Státní rozpočet na rok 2016 byl schválen 9. 12. 2015 a hlavními informacemi jsou:

- Celkové příjmy jsou naplánovány ve výši 1 181 miliard Kč.
- Celkové výdaje mají dosáhnout hodnoty 1 251 miliard Kč.
- Saldo státního rozpočtu je naplánováno na 70 miliard Kč.

Jelikož poslední údaje budeme mít k dispozici za měsíc říjen, budeme srovnávat i s rokem 2015 pouze po toto období. Hlavní data za období leden – říjen 2015 jsou:

- Celkové příjmy byly ve výši 997,17 miliard Kč.
- Celkové výdaje byly čerpány ve výši 1026,29 miliard Kč.
- Saldo státního rozpočtu skončilo schodkem v hodnotě 29,13 miliard Kč.¹⁹

Všechna data jsou ze stránek MFČR a Českého statistického úřadu. Přikládám tabulky pro lepší přehled. Zdroje dat tabulek jsou stejné jako zdroje dat v textu. Z posledních dat vyvěšených na stránkách Ministerstva financí České republiky vyplývají následující informace.

7.1. Leden 2016

Pokladní plnění za leden 2016 v mld. Kč				
	Příjmy	Výdaje	Saldo	Nezaměstnanost
2015	111,02	82,43	28,58	5,9 %
2016	125,86	79,99	45,87	4,6 %

Tabulka 1: Leden

Příjmy tvořily 125,86 miliard Kč. Srovnáme-li s lednem 2015, vyjde nám meziroční růst celkových příjmů o 14,8 miliard Kč, což bylo způsobeno především prostředky přijatými z Evropské unie, které činily 12,8 miliard Kč. Dále uvedeme položky a faktory, které významně ovlivnily příjmy z ledna 2016. Inkaso DPH tvořilo 28,2 miliardy Kč a inkaso spotřebních daní 11,7 miliard Kč. Velmi zajímavé bude sledovat předpokládané zvýšení výběru DPH zavedením EET, tedy elektronické

¹⁹ Ministerstvo financí České republiky. Poslanecká sněmovna schválila státní rozpočet na rok 2016. *Ministerstvo financí České republiky*. [online]. 16.12.2015 [cit. 2016-10-15]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/aktualne/aktuality/2015/poslanecka-snemovna-schvalila-statni-roz-23323>

evidence tržeb, které vyvolalo hlasité negativní reakce z řad některých podnikatelů. Obecná míra nezaměstnanosti v tomto období činila 4,6 %.²⁰

Výdaje v hodnotě 79,99 miliard Kč byly v meziročním srovnání o 3 % nižší. Nejvyšší výdaje byly opět vydány na sociální dávky, a to v částce 36,6 miliard Kč. Neinvestiční transfery veřejným rozpočtům územní úrovně poté dosáhly 16,7 miliard Kč, přičemž šlo především o přímé náklady škol zřizovaných obcemi a kraji.

Saldo hospodaření za leden 2016 vychází na 45,58 miliard Kč a jde o nejlepší lednový výsledek rozpočtu od vzniku České republiky.²¹

7.2. Leden – únor 2016

Pokladní plnění za leden - únor 2016 v mld. Kč				
	Příjmy	Výdaje	Saldo	Nezaměstnanost
2015	205,39	182,77	22,62	5,6 %
2016	216,87	189,17	27,69	4,6 %

Tabulka 2: Leden - únor

Příjmy za leden a únor dosáhly hodnoty 216,87 miliard Kč, což znamená meziroční růst příjmů o 11,5 miliard Kč, tedy o 5,6 %. Na meziročním zvýšení se projevily hlavně daňové příjmy včetně pojistného na sociálním zabezpečení, které vzrostly o 7,7 miliard Kč. Důvodem bylo opět zvýšení financí přijatých z Evropské unie. Inkaso DPH pak vzrostlo na hodnotu 37 miliard Kč. Spotřební daně poté přinesly do rozpočtu 24,4 miliard Kč, z čehož se meziročně zvýšila spotřební daň z tabákových výrobků o 1,6 % díky zvýšením sazby spotřební daně. Nedaňové a kapitálové příjmy a přijaté transfery dosáhly úrovně 63,5 miliard Kč, z čehož 57,2 miliard Kč byly prostředky z EU. Obecná míra nezaměstnanosti pak dosáhla hodnoty 4,6 %.²²

Výdaje za sledované období dosáhly objemu 189,2 miliard Kč, což znamená zvýšení o 3,5 % oproti meziročnímu srovnání. Na vině jsou především vyšší sociální dávky o 5 miliard Kč a také čerpání nároků z nespotřebovaných výdajů v hodnotě 4,4 miliard Kč. Celkově činily sociální dávky 82,1 miliard Kč. Pokračovaly také

²⁰ Český statistický úřad. Míry zaměstnanosti, nezaměstnanosti a ekonomické aktivity - leden 2016. Czso.cz [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cr/miry-zamestnanosti-nezamestnanosti-a-ekonomicke-aktivity-leden-2016>

²¹ ŽUROVEC, Michal. Přebytek státního rozpočtu za leden činil 46 miliard. Mfcr.cz [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2016/pokladni-plneni-leden-2016-23844>

²² Český statistický úřad. Míry zaměstnanosti, nezaměstnanosti a ekonomické aktivity - únor 2016. Czso.cz [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cr/miry-zamestnanosti-nezamestnanosti-a-ekonomicke-aktivity-unor-2016>

neinvestiční transfery veřejným rozpočtům územní úrovně vynaložené primárně na převody prostředků na přímé náklady škol zřizovaných obcemi a kraji, které dosáhly 18,5 miliard Kč.

Saldo státního rozpočtu se zastavilo na úrovni 27,7 miliard Kč, jde tedy stále o přebytkové saldo a v meziročním srovnání je o 5,1 miliard vyšší.

Hospodaření za únor 2016 činilo 91 miliard na straně příjmů a 109,2 miliard na straně výdajů. Saldo za samotný únor tedy skončilo schodkem 18,2 miliard Kč.²³

7.3. Leden – březen 2016

Pokladní plnění za leden - březen 2016 v mld. Kč				
	Příjmy	Výdaje	Saldo	Nezaměstnanost
2015	314,46	294,55	19,91	5,9 %
2016	341,86	298,32	43,60	4,1 %

Tabulka 3: Leden - březen

Příjmy v hodnotě 341,85 miliard Kč značí meziroční růst o 27,5 miliard Kč, který byl ovlivněn hlavně daňovými příjmy včetně pojistného na sociální zabezpečení zvýšeného o 14,2 miliard Kč. Příjmy z rozpočtů EU se také zvýšily o 12,7 miliard Kč. Inkaso DPH dosáhlo úrovně 53,2 miliard Kč, meziročně o 1,5 miliard Kč více. Inkaso spotřebních daní dosáhlo 34,1 miliard Kč, což znamená meziroční zvýšení o 2,6 miliard Kč. Z toho spotřební daň z minerálních olejů dosáhla výše 17,6 miliard Kč, a to především vzhledem k nízkým cenám pohonných hmot. Za zvýšením rostoucí spotřební daně také stojí rostoucí spotřeba cigaret na našem území. Daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti přinesly do státního rozpočtu 23 miliard Kč. Daně z příjmů fyzických osob placené na základě daňového přiznání dosáhly hodnoty 3,6 miliard Kč, avšak část peněz bude vrácena v dubnu jako vratky daně. Inkaso daní z příjmů právnických osob na úrovni 24 miliard Kč představuje 12,2% zvýšení v meziročním srovnání a potvrzuje oživující se ekonomiku. Nedaňové a kapitálové příjmy a přijaté transfery dosáhly 93,6 miliard Kč a nejvíc se na nich opět podílely příjmy z Evropské unie. Obecná míra nezaměstnanosti pak dosáhla úrovně 4,1 %.²⁴

²³ ŽUROVEC, Michal. Plnění státního rozpočtu za leden až únor 2016. *Mfcr.cz* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2016/pokladni-plneni-unor-2016-24218>

²⁴ Český statistický úřad. Míry zaměstnanosti, nezaměstnanosti a ekonomické aktivity - březen 2016. *Czso.cz* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/ci/miry-zamestnanosti-nezamestnanosti-a-ekonomicke-aktivity-brezen-2016>

Výdaje státního rozpočtu za první čtvrtletí v hodnotě 298,4 miliard Kč značí mírný meziroční růst o 1,3 %. Sociální dávky představovaly 126,7 miliard Kč a byly o 7,7 miliard Kč vyšší oproti roku předchozímu. Nejvíce bylo vyplaceno na důchodech, které se zvýšily o 7,3 miliard Kč, což způsobil především jednorázový příspěvek v hodnotě 1 200 Kč, tedy 3,5 miliardy Kč celkově. Dále výdaje obsahovaly pojistné na veřejné zdravotní pojištění v hodnotě 15,7 miliard Kč. Růst pojistného byl odhadován na 3,5 % díky zvýšení plateb z 845 Kč na 870 Kč za měsíc a pojištěnce. Kapitálové výdaje pak činily 20 miliard Kč a představovaly zvýšení o 0,2 miliard Kč oproti roku předchozímu, z čehož 15,7 miliard Kč bylo určeno na financování společných programů EU a ČR.

Saldo za první čtvrtletí skončilo na úrovni 43,6 miliard Kč a představovalo meziroční zvýšení přebytku o 23,7 miliard Kč oproti roku minulému.

Saldo v březnu 2015 skončilo přebytkem ve výši 15,9 miliard Kč. Příjmy činily 125,1 miliard Kč a výdaje tvořily 109,2 miliard Kč, tedy stejnou hodnotu jako v únoru roku 2015.²⁵

7.4. Leden – duben 2016

Pokladní plnění za leden - duben 2016 v mld. Kč				
	Příjmy	Výdaje	Saldo	Nezaměstnanost
2015	400,04	400,41	-0,38	6,0 %
2016	427,65	397,13	30,52	4,2 %

Tabulka 4: Leden - duben

Příjmy státního rozpočtu za období leden až duben 2016 činily 427,65 miliard Kč. Meziroční růst zaznamenal 27,6 miliard Kč, zvýšení oproti sledovanému období v roce 2015 bylo o 6,9 %. Inkaso DPH v hodnotě 77,6 miliard Kč bylo meziročně vyšší o 1,7 %. Toto zvýšení naznačuje, že kontrolní hlášení bude mít hlavně preventivní charakter, který sníží např. vytváření takzvaných fiktivních faktur. Daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti dosáhly 28,9 miliard Kč, které představují meziroční nárůst o 9,5 %. Takovéto zvýšení inkasa daní za sledované období je nejvyšší od roku 1993. Důvody hledejme především v oživení ekonomiky, neboť podnikům se obecně zvyšuje ziskovost, což má za následek zvýšení platů, a také

²⁵ ŽUROVEC, Michal. Přebytek státního rozpočtu za 1. čtvrtletí činí 43,6 miliard. *Mfcr.cz* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2016/prebytek-sr-za-1-ctvrtleti-cini-43-mld-24472>

ve velmi nízké obecné nezaměstnanosti, která v dubnu klesla na 4,2 %.²⁶ O této hodnotě můžeme říci, že již hraničí s takzvanou přirozenou mírou nezaměstnanosti, kdy další snižování nezaměstnanosti již nebude mít takový efekt na zvýšení HDP. Inkaso daní z příjmů právnických osob dosáhlo hodnoty 24,9 miliard Kč, tedy celých 24,6 % státního rozpočtu.

Výdaje za sledované období činily 397,1 miliard Kč, což je v meziročním srovnání přibližně stejný objem. Největšími výdaji jsou opět sociální dávky, konkrétně v objemu 169 miliard Kč. Tento údaj je o 4,4 miliardy Kč vyšší než za stejné období v roce předchozím. Dalším důležitým faktorem, který ovlivnil výdaje státního rozpočtu, byl příspěvek státu na stavební spoření ve výši 4,1 miliard Kč s tím, že maximální hodnota podpory na stavební spoření zůstala na stejné úrovni jako v roce 2015, a to 2 000 Kč ročně.

Saldo státního rozpočtu za leden až duben skončilo přebytkem 30,5 miliard Kč. Tento výsledek hospodaření státního rozpočtu je meziročně vyšší o 30,9 miliard Kč.

Samotný měsíc duben poté zaznamenal schodek ve výši 13,1 miliard Kč. Příjmy skončily na hodnotě 85,7 miliard Kč a na výdajích bylo zaznamenáno 98,8 miliard Kč.²⁷

7.5. Leden – květen 2016

Pokladní plnění za leden - květen 2016 v mld. Kč				
	Příjmy	Výdaje	Saldo	Nezaměstnanost
2015	482,81	504,94	-22,13	6,0 %
2016	532,84	510,46	22,39	4,1 %

Tabulka 5: Leden - květen

Příjmy do státního rozpočtu za toto období vystoupaly na 532,84 miliard Kč, které znamenají meziroční růst o 50 miliard Kč, což představuje 10,4 %. Inkaso DPH ve výši 94,1 miliard Kč se meziročně zvýšilo o 4,3 miliardy Kč. Tento trend dále naznačuje, že se snižuje vytváření fiktivních faktur, které snižují daňovou povinnost poplatníka. Inkaso spotřebních daní činilo 59,6 miliard Kč. Jde o meziroční zvýšení o 5,6 miliard Kč. Spotřební daň z tabákových výrobků dosáhla 22,6 miliard Kč především díky zvýšení sazeb této daně od ledna roku 2016. Meziročně jde o navýšení

²⁶ Český statistický úřad. Míry zaměstnanosti, nezaměstnanosti a ekonomické aktivity - duben 2016. *Czso.cz* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/ci/miry-zamestnanosti-nezamestnanosti-a-ekonomicke-aktivity-duben-2016>

²⁷ ŽUROVEC, Michal. Státní rozpočet na konci dubna zůstává v rekordním přebytku. *Mfcr.cz* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-09-08]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2016/pokladni-plneni-leden-duben-2016-24777>

o 4,2 miliardy Kč. Daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti dosáhly 37,2 miliard Kč a meziroční procentuální zvýšení dosáhlo 9,9 %. Opět jde o trend, který prokazuje zvýšení ziskovosti podniků, které pak zvyšují mzdy zaměstnanců. Zvýšení také způsobuje další snížení obecné nezaměstnanosti o 0,1 %, nezaměstnanost tedy dosahovala na konci května 4,1 %.²⁸ Tento faktor naznačuje, že přirozená míra nezaměstnanosti je u nás ještě o něco nižší. Inkaso daní z příjmů právnických osob poté činilo 26,1 miliard Kč, což představuje meziroční růst o 3,4 miliardy Kč, tedy navýšení o 15 %. Příjmy z pojistného na sociálním zabezpečení dosáhly 174,9 miliard Kč a ve srovnání s předchozím obdobím vzrostly o 6,2 %.

Výdaje státního rozpočtu za období leden až únor 2016 činily 510,5 miliard Kč. Bylo vyplaceno 211,2 miliard Kč na sociálních dávkách, které znamenají nárůst o 9,6 miliard Kč. Výdaje na důchody pak činily 8,6 miliard Kč a jejich meziroční zvýšení představovalo 5,6 %. Neinvestiční transfery veřejným rozpočtům územní úrovně představovaly 58,4 miliard Kč a opět šlo o převody prostředků na přímé náklady škol zřizovaných obcemi a kraji. Kapitálové výdaje vystoupaly na 32,8 miliard Kč, což je meziroční snížení o 5,8 miliard Kč.

Saldo státního rozpočtu dosáhlo přebytku 22,4 miliard Kč, tedy meziročního zvýšení o celých 44,5 miliard Kč. Saldo kladně ovlivňuje především růst daňových příjmů a růst příjmů z EU.

Měsíc květen pak byl završen schodkem ve výši 8,1 miliard Kč. Příjmy dosáhly 105,2 miliard Kč a výdaje byly vyčerpány ve výši 113,3 miliard Kč.²⁹

7.6. Leden – červen 2016

Pokladní plnění za leden - červen 2016 v mld. Kč				
	Příjmy	Výdaje	Saldo	Nezaměstnanost
2015	640,80	618,15	22,65	5,0 %
2016	655,43	614,78	40,65	4,2 %

Tabulka 6: Leden - červen

Příjmy do státního rozpočtu činily 655,45 miliard Kč, které znamenají meziroční růst o 14,6 miliard Kč, tedy zvýšení o 2,3 %. Inkaso DPH dosáhlo úrovně

²⁸ Český statistický úřad. Míry zaměstnanosti, nezaměstnanosti a ekonomické aktivity - květen 2016. *Czso.cz* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-10-13]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/ci/miry-zamestnanosti-nezamestnanosti-a-ekonomicke-aktivity-kveten-2016>

²⁹ ŽUROVEC, Michal. Státní rozpočet na konci května zůstává v rekordním přebytku. *Mfcr.cz* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2016/pokladni-plneni-leden-kveten-2016-25108>

110,8 miliard Kč, znamenajíc meziroční zvýšení o 4,6 miliardy Kč, tedy 4,4 %. Inkaso DPH bylo kladně ovlivněno zvyšující se spotřebou domácností a vlády. Inkaso spotřebních daní činilo 71,9 miliard Kč, tedy meziroční navýšení o 5,3 miliard Kč. Za zvyšováním inkasa spotřebních daní stále stojí velmi nízké ceny pohonných hmot, a tedy jejich vyšší spotřeba. Vybrané daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti se zvýšily o 3,8 miliard Kč, tedy o 9,1 %, a celkově dosáhly 45,7 miliard Kč. Inkaso daně z příjmů fyzických osob placených na základě příznání dosáhlo meziročního růstu o 3,7 miliard Kč. Dále inkaso daní z příjmů právnických osob činilo 60,8 miliard Kč, což znamená 60 % státního rozpočtu. Meziroční růst se poté zastavil na hodnotě 5,8 miliard Kč a 10,6 %. Nedaňové a kapitálové příjmy a přijaté transfery poté dohromady činily 138,5 miliard Kč. Příjmy z pojistného na sociální zabezpečení vzrostly meziročně o 5,7 % na 210,8 miliard Kč. Obecná míra nezaměstnanosti pak vzrostla na 4,2 %.³⁰

Výdaje ze státního rozpočtu dosáhly celkového objemu 614,8 miliard Kč. Sociální dávky činily 515,8 miliard Kč, tedy meziroční zvýšení o 1,9 %. Neinvestiční transfery veřejným rozpočtům územní úrovně tvořily částku 78,5 miliard Kč a zvýšení o 2,8 miliard Kč v meziročním srovnání. Opět šlo především o transfery obcím a krajům na přímé náklady škol, které zřizují. Pojistné na veřejné zdravotní pojištění dosáhlo úrovně 31,3 miliard Kč a zaznamenalo růst o 0,6 miliard Kč. Kapitálové výdaje poté dosáhly 39,1 miliard Kč a znamenaly snížení o 14,9 miliard Kč v meziročním srovnání. Většina částky (25,6 miliard Kč) šla na financování společných programů EU a ČR.

Saldo státního rozpočtu za období leden až červen 2016 tedy dosáhlo přebytku 40,6 miliard Kč a znamená meziroční navýšení hospodářského výsledku o 18 miliard Kč.³¹

Za měsíc červen činily příjmy 122,6 miliard Kč a výdaje dosáhly částky 104,3 miliard Kč. Saldo tedy skončilo přebytkem ve výši 18,3 miliard Kč.

³⁰ Český statistický úřad. Míry zaměstnanosti, nezaměstnanosti a ekonomické aktivity - červen 2016. *Czso.cz* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-10-13]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/ci/miry-zamestnanosti-nezamestnanosti-a-ekonomicke-aktivity-cerven-2016>

³¹ ŽUROVEC, Michal. Přbytek státního rozpočtu stoupl na 40 mld. Kč. *Mfcr.cz* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-08-12]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2016/prebytek-statniho-rozpocet-stoupl-na-40-25522>

7.7. Leden – červenec 2016

Pokladní plnění za leden - červenec 2016 v mld. Kč				
	Příjmy	Výdaje	Saldo	Nezaměstnanost
2015	731,50	708,80	25,70	5,2 %
2016	762,42	686,79	75,63	4,2 %

Tabulka 7: Leden - červenec

Příjmy do státního rozpočtu za toto období dosáhly výše 762,42 miliard Kč. Meziročně tak vzrostly na 30,9 miliard Kč, což znamená zvýšení o 4,2 %. Za zvýšení příjmů můžou především daňové příjmy, které meziročně vzrostly o 25,7 miliard Kč, tedy o 7,7 %, a vysoké příjmy za pojistné na sociální zabezpečení, které stoupl o 5,8 %. Inkaso DPH tedy činilo 139,1 miliard Kč, meziročně přidalo 3,8 miliard Kč, tedy 2,8 %. K růstu tohoto inkasa pak přispělo snížení vyplácení nadměrných odpočtů, což opět vnímáme jako důsledek zavedení kontrolního hlášení. Inkaso spotřebních daní činilo 84,1 miliard Kč a ve srovnání se zvýšilo o 5,7 miliard Kč, tedy o 7,3 %. Příjmy do státního rozpočtu z položky daní z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti činily 54,3 miliard Kč a meziroční zvýšení o 4,4 miliardy Kč. Dále inkaso z příjmů fyzických osob vybírané srážkou činilo 6,3 miliardy Kč. Inkaso daní z příjmů právnických osob činilo 63,1 miliard Kč a meziroční růst vykazoval zvýšení o 7,1 miliard Kč, tedy o 12,7 %. Nesmíme také opomenout příjmy z pojistného na sociální zabezpečení dosahující výše 246,8 miliard Kč a meziroční růst o 5,8 %. Nedaňové a kapitálové příjmy a přijaté transfery dosáhly úrovně 155,6 miliard Kč, z čehož největší položku představovaly příjmy z EU v hodnotě 129,8 miliard Kč. Obecná míra nezaměstnanosti zůstala na 4,2 %.³²

Výdaje státního rozpočtu za prvních 7 měsíců skončily na objemu 686,8 miliard Kč, což znamenalo pokles o 2,7 % v meziročním srovnání. Sociální dávky činily 294,8 miliard Kč, tedy o 5,7 miliard Kč více než v tomto období předchozího roku. Neinvestiční transfery veřejným rozpočtům územní úrovně dosáhly částky 81,3 miliard Kč a šlo opět především o přímé náklady škol zřizovaných obcemi a kraji. Pojistné na veřejné zdravotní pojištění činilo 36,5 miliard Kč a meziročně vzrostlo o 2,1 %. Kapitálové výdaje pak dosáhly 40,8 miliard Kč, což značí snížení o 24 miliard Kč ve srovnání s obdobím roku předchozího.

³² Český statistický úřad. Míry zaměstnanosti, nezaměstnanosti a ekonomické aktivity - červenec 2016. Czso.cz [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-10-13]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/ci/miry-zamestnanosti-nezamestnanosti-a-ekonomicke-aktivity-cervenec-2016>

Saldo skončilo s přebytkem v hodnotě 75,6 miliard Kč, což v meziročním srovnání představuje zvýšení o 49,9 miliard Kč. Opět jde o důsledek růstu daňových příjmů a plateb za pojistné na sociální zabezpečení.

Měsíc červenec zaznamenal přebytek 35 miliard Kč, kde příjmy činily 107 miliard Kč a výdaje byly čerpány ve výši 72 miliard Kč.³³

7.8. Leden – srpen 2016

Pokladní plnění za leden - srpen 2016 v mld. Kč				
	Příjmy	Výdaje	Saldo	Nezaměstnanost
2015	816,32	797,35	18,97	5,1 %
2016	859,32	778,14	81,19	4,0 %

Tabulka 8: Leden - srpen

Příjmy do státního rozpočtu za prvních 8 měsíců roku 2016 činily 859,32 miliard Kč, což znamená meziroční růst o 43 miliard Kč, tedy o 5,3 %. Hlavními důvody zvýšení byly opět daňové příjmy, které zaznamenaly růst o 6,6 % a inkaso pojistného na sociální zabezpečení v růstu 5,7 %. Inkaso DPH činilo 153,5 miliard Kč a ve srovnání bylo vyšší o 1,3 %. Této situaci opět přispívá růst spotřeby domácností a vlády. Příjem ze spotřebních daní dosáhl hodnoty 98,1 miliard Kč a ve srovnání byl vyšší o 6,9 %. Dále pokračoval růst inkasa DPH díky stále nízkým cenám pohonných hmot. Daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti dosáhly meziroční změny + 4,7 miliard Kč, tedy + 8,1 % a za sledované období se vybralo celkem 62,7 miliard Kč. Daně z příjmů fyzických osob placené na základě přiznání se zvýšily o 3,2 miliardy Kč. Daně z příjmů právnických osob se vyšplhaly na částku 65,9 miliard Kč, což značí meziroční růst o 6,5 miliardy Kč, tedy o 11 %. Příjmy z pojistného na sociální zabezpečení se dostaly na hodnotu 282,4 miliardy Kč. Jejich meziroční růst byl + 5,7 %. Nedaňové a kapitálové příjmy a přijaté transfery dosáhly objemu 173,4 miliardy Kč s meziročním růstem o 2,7 miliardy Kč a opět měly hlavní podíl příjmy z EU v hodnotě 141,5 miliardy Kč. Obecná míra nezaměstnanosti pak klesla na 4,0 %.³⁴

³³ ŽUROVEC, Michal. Přebytek rozpočtu dosáhl na konci července rekordních 75,6 mld. Kč. *Mfcr.cz* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-08-12]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2016/prebytek-rozpocet-dosahl-na-konci-cerven-25713>

³⁴ Český statistický úřad. Míry zaměstnanosti, nezaměstnanosti a ekonomické aktivity - srpen 2016. *Czso.cz* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-10-13]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/ci/miry-zamestnanosti-nezamestnanosti-a-ekonomicke-aktivity-srpen-2016>

Výdaje státního rozpočtu za sledované období dosáhly 778,1 miliardy Kč, což je o 2,4 % v porovnání se stejným obdobím v roce předchozím. Sociální dávky byly vyplaceny v objemu 340,1 miliardy Kč, což ve srovnání znamená o 10,6 miliard menší hodnotu. Neinvestiční transfery veřejným rozpočtům územní úrovně dosáhly částky 82,8 miliard Kč, což je o 0,4 miliardy Kč více než ve srovnávaném období. Pojistné na veřejné zdravotní pojištění ve výši 41,7 miliardy Kč pak způsobilo meziroční růst o 0,9 miliardy Kč, tedy o 2,1 %. Kapitálové výdaje byly na úrovni 46,6 miliard Kč a byly tak v meziročním srovnání o 30,6 miliard nižší. 29,6 miliard Kč bylo určeno financování společných programů EU a ČR.

Saldo za prvních 8 měsíců dosáhlo přebytku v hodnotě 81,2 miliardy Kč, zvýšení oproti předchozímu roku bylo tedy v hodnotě 62,2 miliard Kč.

Hospodaření v srpnu bylo završeno přebytkem v objemu 5,6 miliardy Kč, kdy příjmy vykazovaly hodnotu 96,9 miliard Kč a výdaje hodnotu 91,3 miliard Kč. K přebytku dopomohly mimořádné příjmy ČTÚ z výnosu aukce za neprodané kmitočty z roku 2013 v hodnotě 2,6 miliard Kč.³⁵

7.9. Leden – září 2016

Pokladní plnění za leden - září 2016 v mld. Kč				
	Příjmy	Výdaje	Saldo	Nezaměstnanost
2015	908,54	911,31	-2,77	4,9%
2016	965,21	882,94	82,27	4,1%

Tabulka 9: Leden - září

Příjmy za prvních 9 měsíců roku 2016 do státní pokladny činily 965,21 miliard Kč, což znamená meziroční zvýšení o 56,7 miliard Kč, tedy o 6,2 %. Inkaso DPH dosáhlo výše 173,6 miliard Kč, ve srovnání tedy vzrostlo o 6,8 miliardy Kč a o 4,1 %. Z toho na úrovni veřejných rozpočtů dosáhlo inkaso DPH 13,7 miliard Kč se zvýšením o 5,9 %. Nadměrné odpočty byly především díky zavedení kontrolního hlášení sníženy již o 7,8 miliard Kč. Inkaso spotřebních daní dosáhlo úrovně 110,4 miliard Kč, tedy o 6,9 miliard Kč a 6,7 % více než v roce předchozím za stejné období. Spotřební daně z tabákových výrobků vybraly do státního rozpočtu 40,3 miliard Kč s meziročním růstem o 4,2 miliardy Kč. Daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti přinesly do státního rozpočtu 71 miliard Kč, tedy o 5,6 miliard Kč a 8,6 % více. Inkaso daní

³⁵ ŽUROVEC, Michal. Přebytek rozpočtu na konci srpna stoupl na rekordních 81,2 mld. Kč. *Mfcr.cz* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-11-13]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2016/prebytek-rozpocet-na-konci-srpna-25989>

z příjmů právnických osob dosáhlo úrovně 88,9 miliard Kč s meziročním nárůstem o 10,4 miliard Kč, tedy zvýšení o 13,2 %. Inkaso daní z příjmů právnických osob je nadále navyšováno pokračující dynamikou ekonomiky. Příjmy z pojistného na sociální zabezpečení poté meziročně narostly o 17,7 miliard Kč na celkový objem 317,6 miliard Kč za prvních 9 měsíců roku 2016. Nedaňové a kapitálové příjmy a přijaté transfery dosáhly objemu 177,4 miliard Kč, přičemž opět největší položkou byly příjmy z EU v hodnotě 144,1 miliard Kč. Nezaměstnanost je na úrovni 4,1 %.³⁶

Výdaje za sledované období dosáhly objemu 882,9 miliard Kč, což znamená meziroční pokles o 28,4 miliard Kč, tedy o 3,1%. Na sociální dávky bylo vynaloženo zatím 383 miliard Kč, to je o 10,6 miliard Kč více než na konci minulého období. Neinvestiční transfery veřejným rozpočtům územní úrovně dosáhly 101,1 miliard Kč, což je o 3,7 miliardy Kč více v meziročním srovnání. Pojistné na veřejné zdravotní pojištění činilo 46,8 miliard Kč. Kapitálové výdaje dosáhly hodnoty 51,6 miliard Kč s meziročním snížením o 37,0 miliard Kč. Z kapitálových výdajů šlo opět nejvíce (32,4 miliard Kč) na společné financování společných programů EU a ČR.

Saldo za sledované období dopadlo s přebytkem v hodnotě 82,3 miliard Kč, tedy v meziročním srovnání o celých 85 miliard více. Srovnání nejvíce pomáhají příjmy z daňových příjmů a nižší kapitálové výdaje.

Hospodaření v měsíci září roku 2016 dopadlo s přebytkem 1,1 miliardy Kč s tím, že příjmy dosáhly hodnoty 105,9 miliard Kč a výdaje byly čerpány v hodnotě 104,8 miliard Kč.³⁷

7.10. Leden – říjen 2016

Pokladní plnění za leden - říjen 2016 v mld. Kč				
	Příjmy	Výdaje	Saldo	Nezaměstnanost
2015	997,17	1 026,29	-29,13	4,8 %
2016	1066,71	968,39	98,34	není k dispozici

Tabulka 10: Leden - říjen

Příjmy za prvních 10 měsíců překročily hranici jednoho bilionu Kč a zastavily se na úrovni 1 066,71 miliard Kč. Meziroční růst zaznamenal 69,5 miliard Kč a 7 %.

³⁶ Český statistický úřad. Míry zaměstnanosti, nezaměstnanosti a ekonomické aktivity - září 2016. Czso.cz [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-10-13]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/ci/miry-zamestnanosti-nezamestnanosti-a-ekonomicke-aktivity-zari-2016>

³⁷ ŽUROVEC, Michal. Přebytek rozpočtu dosáhl na konci září rekordních 82,3 mld. Kč. Mfcr.cz [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-11-13]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2016/prebytek-rozpocet-na-konci-zari-82-mld-26227>

Inkaso DPH již dosáhlo výše 202,8 miliard Kč, tedy o 6,4 miliardy Kč více než v období předchozím. Výběr spotřební daně poté dosáhl 126 miliard Kč, tedy o 10,1 miliard Kč a 8,7 % více. Daň z tabákových výrobků vystoupala na 47,1 miliard Kč a zaznamenala meziroční růst o 6,6 miliard Kč a 16,2 %. Důvodem je samozřejmě stále trvající zvýšení sazby od ledna roku 2016. Daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti, které byly odvedeny do státního rozpočtu, dosáhly částky 79,3 miliardy Kč. Tyto daně také zaznamenaly meziroční růst v hodnotě 6,2 miliard Kč, tedy o 8,5 %. Inkaso daně z příjmů právnických osob vystoupalo na 89 miliard Kč, což představuje meziroční změnu +10,4 miliardy Kč a tedy +13,3 %. Inkaso z majetkových daní dosáhlo zatím hodnoty 10,1 miliard Kč. Příjmy z pojistného na sociální zabezpečení pak činily 352,8 miliard Kč. V meziročním srovnání se jednalo o zvýšení o bezmála 6 % a 20 miliard Kč. Nedaňové a kapitálové příjmy a přijaté transfery činily 188 miliard Kč a opět jich nejvíce bylo z EU v hodnotě 144,1 miliard Kč. Nezaměstnanost za říjen 2016 Český statistický úřad zatím nezveřejnil.

Výdaje státního rozpočtu za 10 měsíců roku 2016 vystoupaly na 968,4 miliardy Kč a byly tedy o 57,9 miliard Kč a 5,6 % nižší než ve stejném období roku předchozího. Na sociální dávky bylo vynaloženo 424,3 miliard Kč, což je v meziročním srovnání o 9 miliard Kč více. Neinvestiční transfery veřejným rozpočtům územní úrovně činily 102,7 miliard Kč, tedy o 9,8 miliard Kč méně než v roce předchozím. Pojistné na veřejné zdravotní pojištění dosáhlo hodnoty 52 miliard Kč. Kapitálové výdaje pak činily 60,8 miliard Kč a byly v meziročním srovnání o 50,8 miliard nižší.

Saldo státního rozpočtu za prvních 10 měsíců roku 2016 skočilo s přebytkem ve výši 98,3 miliard Kč, výsledek dosavadního hospodaření státu je tedy vyšší o celých 127,5 miliard než v roce předchozím.

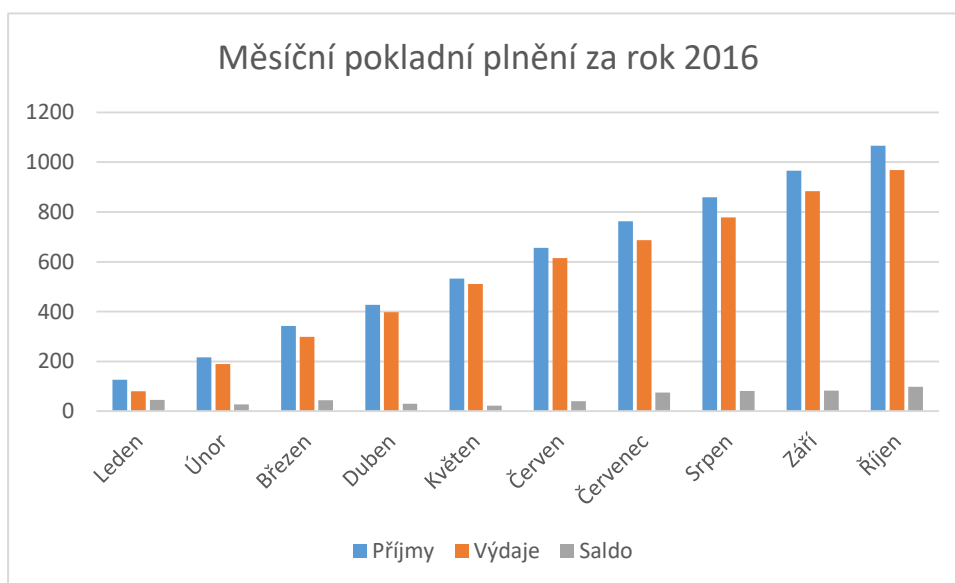
Měsíc říjen zaznamenal přebytek 16,1 miliard Kč, příjmy dosáhly hodnoty 101,5 miliard Kč a výdaje 85,4 miliard Kč. Na lepším výsledku za měsíc říjen se také podepsala skutečnost, že v roce 2015 byla vyplacena záloha regionálnímu školství již v říjnu, kdežto letos to bude až v listopadu. Jedná se o hodnotu přibližně 14 miliard Kč.³⁸

³⁸ ŽUROVEC, Michal. Přebytek rozpočtu na konci října vyšplhal na rekordních 98,3 mld. Kč. *Mfcr.cz* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-11-13]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2016/pokladni-plneni-leden-rijen-2016-26458>

7.11. Zhodnocení plnění plánu státního rozpočtu 2016

V této době (listopad 2016) bohužel nemáme k dispozici další aktuální data, která bychom mohli použít k analýze státního rozpočtu a jeho plnění. Mohli bychom ještě analyzovat státní dluh a jeho výši za rok 2016, avšak to nyní nepovažuji za podstatné. Z poslední kapitoly je vcelku zřejmé, že plnění plánu státního rozpočtu probíhá podle plánu a v řadě případů dokonce i lépe. Z grafu číslo 7 je patrné, že příjmy každý měsíc rostly o něco rychleji než výdaje. Březen a duben jsou každoročně ovlivněny pravidelným vybíráním DPH, respektive jeho vratkami v měsíci následujícím. Námi sledované období do konce měsíce října bylo velmi ovlivněné přijatými financemi od Evropské unie, které dosáhly výsledné částky 144,1 miliard Kč. Dalším důležitým faktorem bylo také zavedení kontrolního hlášení, které omezilo vytváření takzvaných fiktivních faktur. Dalším krokem má být zavedení systému EET.

Situace týkající se státního rozpočtu České republiky vypadá aktuálně velmi optimisticky a nemám konkrétní rady na jeho zlepšení, neboť není třeba měnit to, co funguje a nese výsledky. Další důvody, proč se daří hospodaření se státním rozpočtem, uvedu v předposlední kapitole spolu s návrhy do budoucna.

Graf 7 Měsíční pokladní plnění v roce 2016

Zdroj: MFČR, 2016³⁹

³⁹ Oddělení 1102 - Státní závěrečný účet. Měsíční pokladní plnění státního rozpočtu v roce 2016. *Mfcr.cz* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2016/mesicni-pokladni-plneni-2016-23847>

8 Investiční výdaje

Investiční výdaje a investice obecně jsou velmi důležitým faktorem a „hnacím motorem“ každé ekonomiky. Jak jsem již uvedl v kapitole o investičním multiplikátoru, investice mají v otevřené ekonomice multiplikační efekt. Tento efekt počítá s tím, že investice vyvolají zvýšení výroby, případně i zaměstnanosti. Zvýšená výroba a zaměstnanost vyvolá zvýšení důchodů (mezd), které povedou k větší spotřebě. Růst spotřeby poté vyvolá další zvýšení výroby a zaměstnanosti a stejně tak i důchodu. Nejde však o nekonečné zvyšování, neboť vlivem spoření, tedy peněz, které se nedostanou dál do oběhu, se hodnota zvyšování neustále snižuje. V tom okamžiku je třeba nového impulsu, v tomto případě nových investic, které tento cyklus opět nastartují.

V praxi to u vládních investičních výdajů funguje stejně. V oblasti veřejných financí se označují pod pojmem kapitálové výdaje. Tyto kapitálové výdaje jsou například vynaloženy na stavbu nových dálnic. Nové dálnice jsou postavené firmou, která vyhraje veřejnou zakázku o stavbu dálnic. Firma tedy najme dělníky a všechny potřebné zaměstnance a začne stavět. Noví zaměstnanci tímto sníží nezaměstnanost (samozřejmě pouze v malém měřítku) a budou dostávat důchod (mzdu). Tito zaměstnanci pak část svých peněz spotřebují, případně investují a zbytek uspoří. Investované či spotřebované finance poté vyvolají další multiplikační efekt, akorát s menším účinkem.

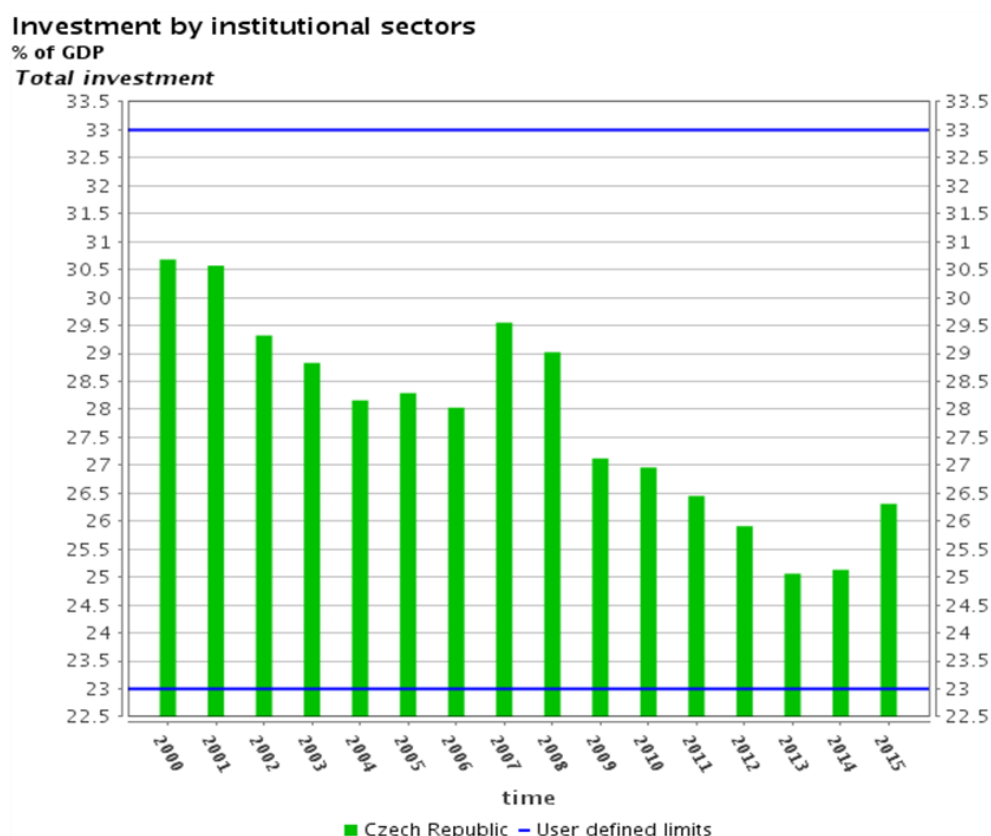
Dovolím si tedy konstatovat, že investiční výdaje jsou velmi důležitým aspektem v dnešní ekonomice a v této práci bychom je neměli opomíjet. Vládní investice však nejsou jediný typ investic, který je ovlivňován přímo veřejnými financemi. Investice domácností jsou přímou odpovědí na stav a hospodaření s veřejnými financemi a částečně vykazují důvěru v ekonomiku a stát jako celek. Občan, který nevěří státu v oblasti hospodaření a politiky nebude zdaleka tolik investovat jako občan, který věří ve správnost a stabilitu daňové politiky, politiky ČNB apod. Posledním podkapitolou budou investiční výdaje firem, které nejen že odráží podobně ekonomickou a politickou náladu ve společnosti jako investice domácností, ale také jsou firemní investice jedním z hlavních hybatelů naší ekonomiky, která stojí především na exportu. Export samotný je silně vázán na veřejné finance a jejich hospodaření, ale o tom až více v plánech do budoucna v další kapitole.

8.1. Srovnání investičních výdajů

V této kapitole praktické části budeme srovnávat údaje týkající se investičních výdajů s okolními státy, čímž zjistíme, zda naše vlády dávají do ekonomiky z veřejných rozpočtů dostatečné množství financí. Dále se budeme také zabývat historickým vývojem daného ukazatele a sledováním jeho vývoje. Dané země, se kterými budeme data srovnávat, jsou Německo, Polsko, Slovensko, Rakousko, Maďarsko, Francie, Španělsko, Spojené království, Itálie a nakonec pro lepší obraz věci srovnáme ukazatele s průměrem 28 států Evropské unie.

8.2. Celkové investiční výdaje

Prvními daty, která budeme zkoumat, jsou celkové investiční výdaje obsahující investice domácností, firem a vlády. Pro lepší představu a možnost objektivního zhodnocení jsou všechna data uvedena jako procentuální hodnota z HDP dané země. Všechna data jsou uvedena ze serveru Eurostat, není-li uvedeno jinak.

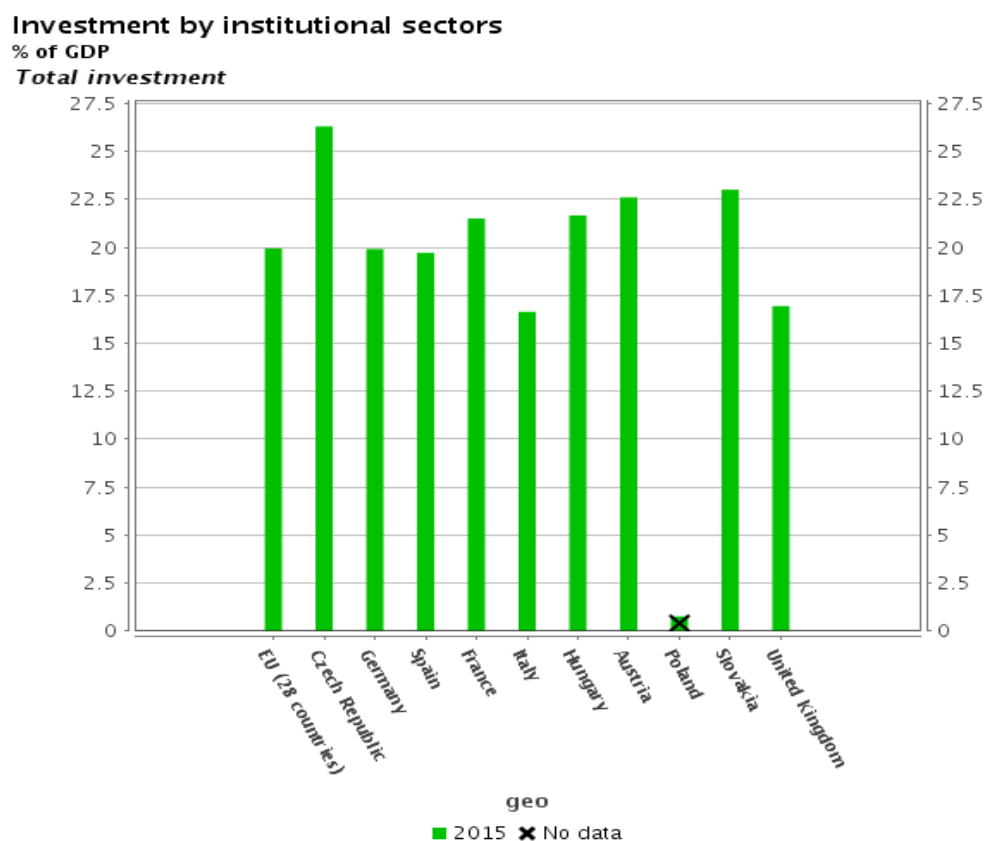
Graf 8 Celkové investice

Zdroj: Vlastní zpracování z dat Eurostatu

Graf č. 8 jasně znázorňuje, jak se vyvíjely investiční výdaje našeho státu za posledních 15 let. Je vidět klesající tendence s občasnými výkyvy směrem nahoru. Za

zmínku jistě stojí, že po každém výkyvu nahoru, tedy po zvýšení celkových investičních výdajů do ekonomiky, přišlo období útlumu či dokonce recese celé ekonomiky. V roce 2001 došlo k útlumu ekonomiky z důvodu zmrazení úvěrové aktivity po krizi úvěrových portfolií největších bank v České republice.⁴⁰ V roce 2008 to byla „krize“ globální úrovně vyvolaná nepojištěnými hypotečními úvěry a zároveň překupováním těchto nezaručených úvěrů mezi ostatními bankami prakticky z celého světa. Je zjevné, že vyšší hodnoty investičních výdajů předcházely relativně velkému poklesu, který meziročně dosahoval až 2 %. Jsou tedy vyšší investice předzvěstí následovného útlumu ekonomik? Z části pravděpodobně ano, ale takové tvrzení by bylo předčasné vzhledem ke krátkému zkoumanému období.

Pro srovnání uvedme graf, který znázorňuje data celkových investic v poměru k HDP s vybranými státy.

Graf 9 Celkové investice a srovnání
 Zdroj: Vlastní zpracování, Eurostat

Z grafu č. 9 vyplývá, že za rok 2015 jsme měli jako Česká republika nejvyšší investiční výdaje z vybraných států. Tento údaj však sám o sobě nemá příliš velkou výpovědní váhu, znamená jen, že celkové investice byly vysoké. Mnohem zajímavější

⁴⁰ Český statistický úřad. Dopady světové finanční a hospodářské krize na ekonomiku ČR. Czso.cz [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20534938/115610j.pdf/b487dd3c-0ad7-4ccd-b62d-8fc9bf917b95?version=1.0>

bude sledovat jednotlivé sektory a jejich vlastní investiční výdaje, což nám umožní detailněji sledovat stav a vývoj české ekonomiky (Polsko nedodalo serveru Eurostat své údaje z důvodů, které mi nejsou známe).

Velmi zajímavé je sledovat vývoj celkových investičních výdajů v porovnání s 9 vybranými zeměmi a průměrem EU28 za posledních 16 let. Graf č. 14 přikládám do přílohy, protože je příliš obsáhlý. V odkazu na graf č. 14 je nutno uvést, že Česká republika dosahuje v průměru 27,83 % investic v poměru k HDP, což je velmi vysoké procento. Například průměr EU28 je 21,07 % v poměru k HDP (zde je třeba uvést, že data za kompletní EU28 jsou logicky až od roku 2002). Za rok 2015 dosáhly naše investice hodnoty 26,31 %.

Jediné dva státy, které se nám za posledních 16 let vyrovnaly ve výši celkových investic, jsou pouze Slovensko a Španělsko, a to v letech 2001 a 2002, respektive 2003 až 2008. Známým faktem je, že Španělsko se dostalo do velkých problémů po globální „krizi“ v roce 2008 a od té doby se procentuální hodnota jeho celkových investic snížila na přibližnou polovinu hodnoty České republiky.

Obecně více vypovídající bude, rozložíme-li celkové investice na investice vládní, firemní a investice domácností.

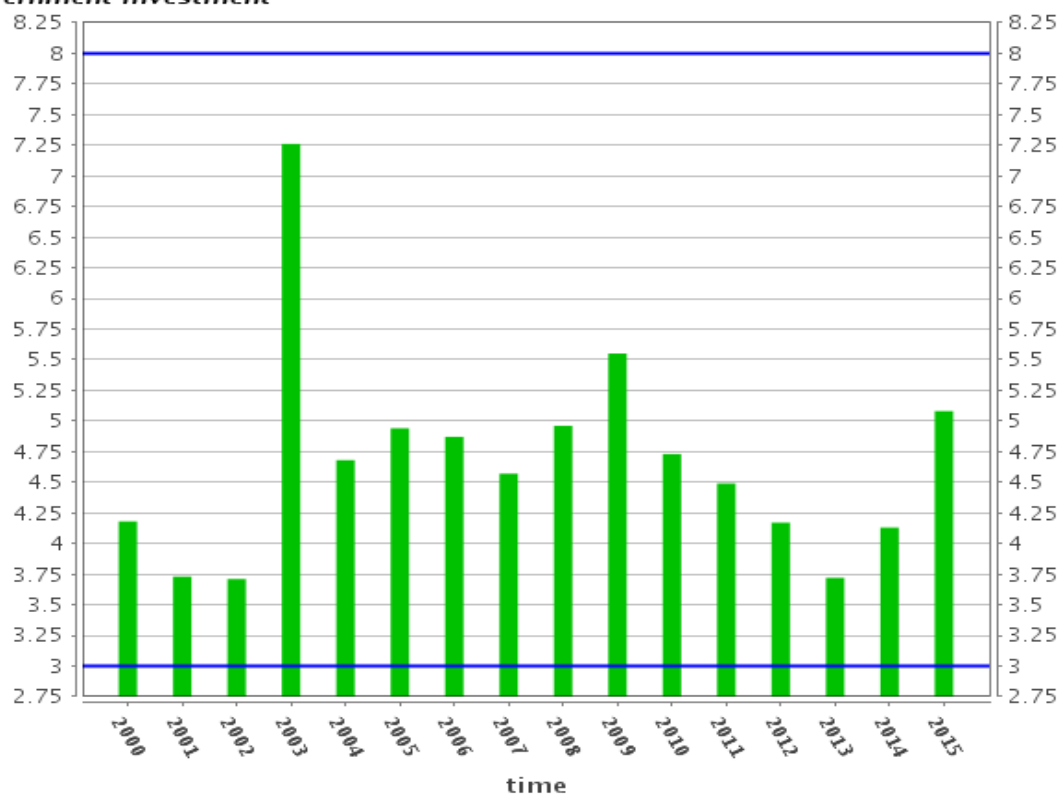
8.3. Vládní investiční výdaje

Vládní výdaje na investice samotné jsou zajímavější už z toho důvodu, že odráží nejen ekonomickou situaci státu, ale částečně i situaci politickou. Z vládních investičních výdajů by mělo být zřejmé, zda v dané době vládla pravicová, či levicová strana. V těchto případech také není těžké zjistit, kdo byl primárně zodpovědný za daný objem vládních investic (samozřejmě je třeba vypustit dlouhodobé faktory, jako je například čerpání dotací z Evropské unie).

Investment by institutional sectors

% of GDP

Government investment

Graf 10 Vládní investice

Zdroj: Vlastní zpracování z dat Eurostatu

Vládní investice za rok 2015 dosahují úrovně 5,08 % HDP. Průměr vládních investic od roku 2000 vychází na 4,67 % HDP. Vládní investice v hodnotě 5,08 % nám toho příliš mnoho neřeknou, neprovedeme-li srovnání s vybranými 9 státy a průměrem EU-28. Jak nám ukazuje graf číslo 10, vládní investiční výdaje se mohou zdát být nevyrovnané, neboť v roce 2003 dosahovaly úrovně 7,25 % HDP a v roce 2013 pouhých 3,75 % HDP. Jde avšak o rozdíl 10 let a na to, jak často se u nás střídaly levicové a pravicové vlády, je to výsledek vskutku stabilní.

Z grafu číslo 15 (který je také příliš obsáhlý, a je tedy pouze ve formě přílohy) je snadné vyčíst, že vládní investiční výdaje jsou od roku 2000 na vysoké úrovni i co se mezinárodního srovnání týče. Od roku 2000 vláda investuje v průměru 4,67 % z celého HDP, což je nejvíce ve srovnání se sledovanými státy. Větší podíl vládních investic na HDP má jen Chorvatsko 5 % v průměru a Estonsko, které má 5,3 % v průměru. Průměr EU-28 činí 3,16 % z HDP. Z těchto dat tedy můžeme usoudit, že naše vlády dávají v porovnání s ostatními zeměmi hodně peněz do ekonomiky.

Například takové Německo, které je ekonomickým vzorem a příkladem, dává do ekonomiky z vládních zdrojů průměrně od roku 2000 pouze 2,14 % jejich HDP. Za rok

2015 to bylo 2,12 %. Naskytá se tedy otázka, zdá neinvestujeme do ekonomiky až moc peněz z vládních prostředků.

Avšak pojďme se podívat, jak je na tom naše ekonomika z pohledu investic domácností a nakonec z pohledu firem.

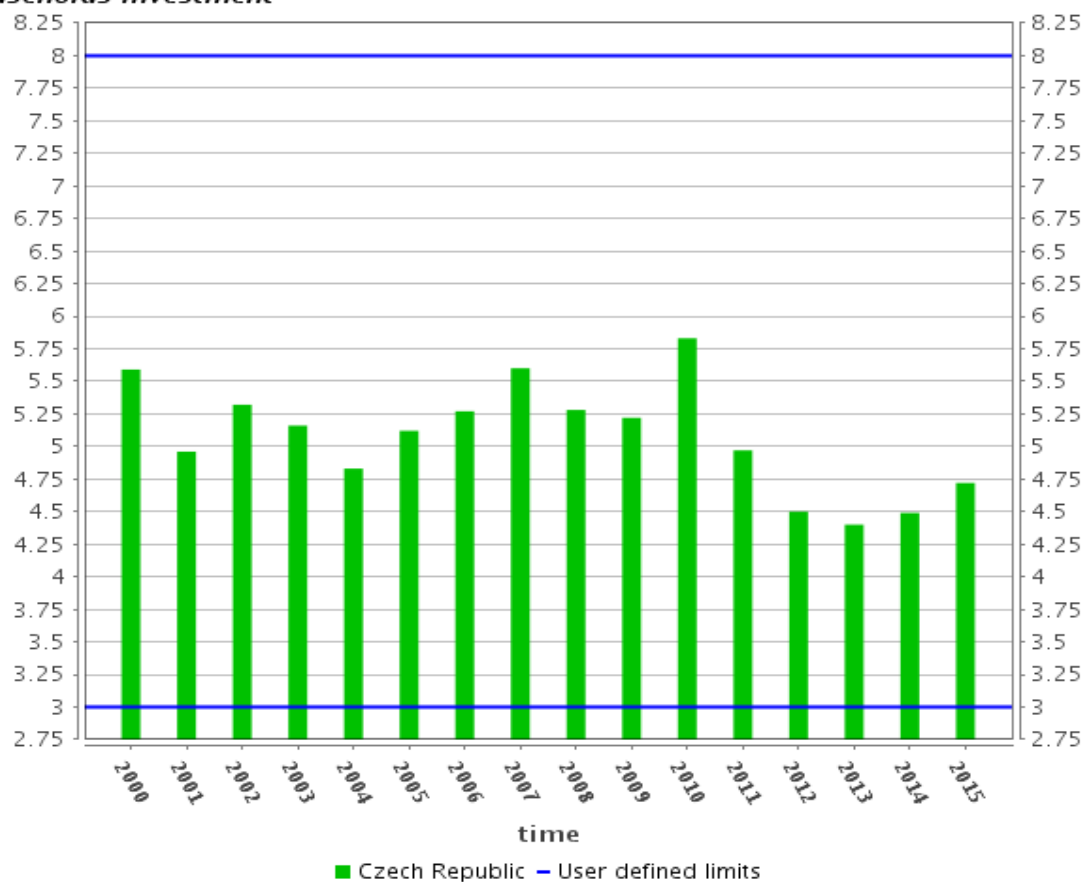
8.4. Investice domácností

Investice domácností mohou být mnohdy nejlepším ukazatelem stavu ekonomiky dané země, neboť racionálně uvažující domácnost investuje pouze v případech, kdy si to může dovolit, tedy když má nadbytek financí. K tomu je ale zapotřebí, aby měla domácnost alespoň nějakou úroveň finanční gramotnosti.

Investment by institutional sectors

% of GDP

Households investment

Graf 11 Investice domácností

Zdroj: Vlastní zpracování z dat Eurostatu

Nejdříve se podívejme, kolik procent z HDP obsahují investice domácností, jaký byl jejich vývoj, a poté je srovnáme s vybranými státy.

Z tohoto grafu (graf číslo 11) je patrné, že z dlouhodobého hlediska jsou investice domácností na relativně stabilní úrovni. Vezmeme-li zkoumané období od roku 2000 do roku 2015, zjistíme, že nejvyšší hodnota dosahovala 5,83 % v roce 2010 a nejnižší 4,4 % HDP. Průměr od roku 2000 se nachází na pětiprocentní hranici.

Zajímavější hodnoty opět dostaneme, srovnáme-li naše údaje za posledních 15 let s údaji z vybraných zemí a průměrem EU-28. Graf číslo 16 (v příloze) nám toto srovnání objasní.

Z grafu číslo 16, který se nachází v příloze, vychází zajímavé hodnoty. Například průměr investic domácností EU-28 je 5,88 % HDP, což je dokonce výše než naše maximum 5,83 % z roku 2010. Se svými 5 % z HDP se Česká republika dlouhodobě drží přibližně v polovině EU-28 s tím, že z námi vybraných států mají menší investice domácností jen Maďarsko, Polsko a Spojené království. Z grafu číslo 16 je také zajímavé sledovat Španělsko, kde investice domácností dosahovaly 9,39 % z HDP v roce 2006, tedy před globální „krizí“ v roce 2008, a od té doby jejich investice domácností rapidně klesají až na nynějších 2,74 % z HDP v roce 2015.

Dále by bylo vhodné se alespoň okrajově podívat na to, kam nejčastěji směřují investice domácností. Co se týče investičních produktů, studie jejich popularity prováděná společností ARBES z května roku 2015⁴¹ uvádí, že 21 %, tedy nejvyšší hodnotu, mají termínované vklady a stavební spoření, 20 % tvoří penzijní připojištění, 17 % spořicí účty, 12 % podílové fondy, 5 % akcie, 2 % komodity a 2 % měny.

Nízká popularita akcií a forexu (měny) se dá snadno pochopit, jde totiž převážně o velmi rizikové investice, komodity na druhou stranu nejsou tolik rizikové, ale zato vyžadují mnohem větší částky peněz. Obecně relativně nízký zájem o investice domácností přisuzují nízké finanční gramotnosti.

⁴¹ KAČER, Pavel. ARBES chce naučit domácnosti investovat [online]. *Fresh Time PROSPERITA*. 2015, č. 8 [cit. 2016-05-12]. Dostupné také z: <http://www.arbes.com/wp-content/uploads/2016/03/Prosperita-Fresh-Time-2015-08-Arbes.pdf>

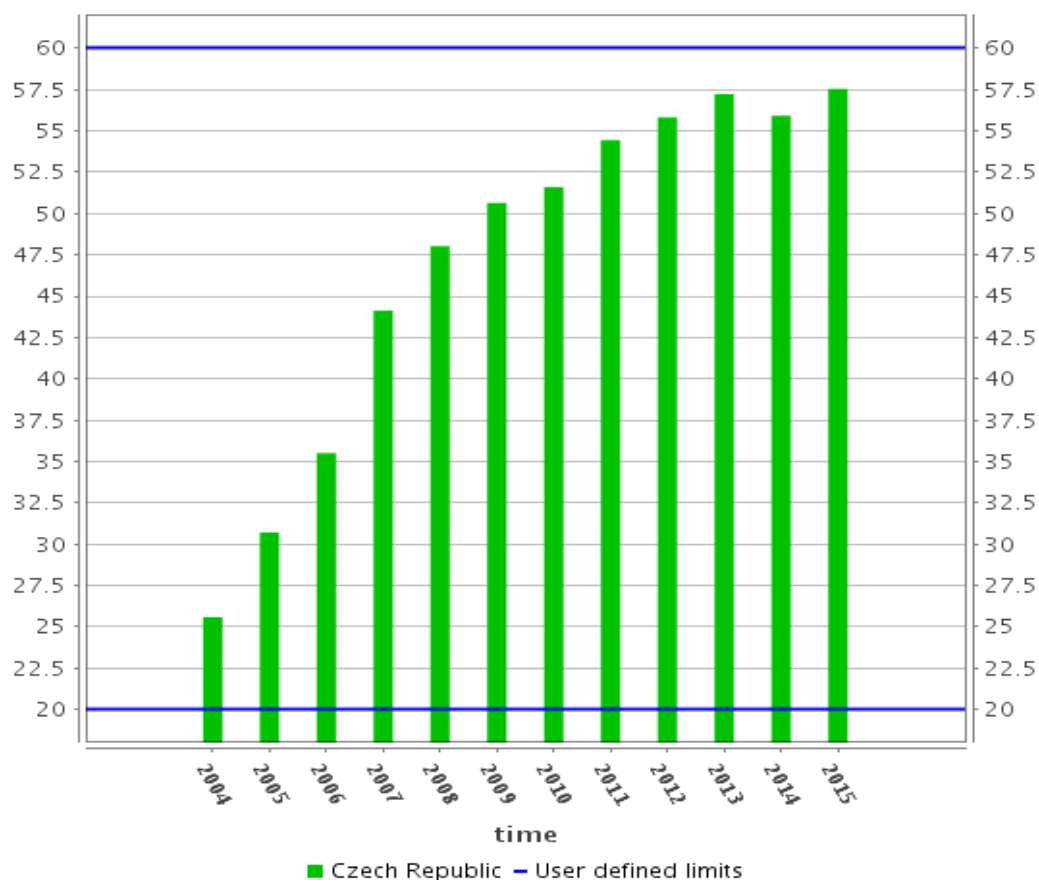
Z výzkumu v roce 2012 o finanční gramotnosti, který si nechala zpracovat Česká národní banka spolu s Ministerstvem financí České republiky, vyplývá:

- Většina lidí zná velmi širokou škálu finančních produktů, avšak většinou používají jen ty základní.
- Rozdíl mezi kreditní a debetní kartou zná 62 % lidí, avšak vysvětlit ho dokáže jen 52 % z těch, kteří uvedli, že ten rozdíl znají.
- Třetina lidí si rezervy na stáří nevytváří, přičemž většina z nich říká, že není z čeho.
- Čtvrtina (23 %) lidí by své peníze vložila i do zjevně podezřelé investiční nabídky.

Na druhou stranu data z grafu číslo 16 týkající se Španělska dokazují, že vysoké domácí investice opravdu nejsou tím hlavním. Jejich domácí investice se rapidně snížily až po sérii tvrdých opatření proti vysokému zadlužení země.

Gross debt-to-income ratio of households

%

Graf 12 Hrubý poměr příjmu vůči příjmu domácností

Zdroj: Vlastní zpracování, Eurostat

Mám-li v této práci najít metody na zlepšení současné ekonomické situace veřejných financí, začal bych velkou osvětou v oblasti finanční gramotnosti, a to ze státních peněz od důvěryhodného zdroje, například Ministerstvem financí ČR či Českou národní bankou, aby se předešlo reklamní manipulaci od různých bank či pojišťoven ze soukromého sektoru a zůstalo se u naprosté objektivity.

Nízkou finanční gramotnost podpořenou nízkými úrokovými sazbami podporují další data z Eurostatu. Podíváme-li se na „Gross debt-to-income ratio of households“, tedy doslovně přeloženo „Hrubý dluh-vůči-příjmu poměr domácností“, zjistíme, že dluhy domácností vůči příjmům se za posledních 11 let velmi zvýšily (Eurostat nabízí tato data až od roku 2004). Data z České republiky, ačkoli se neustále zvyšují, jsou v průměru stále jedna z nejnižších v Evropské unii. Průměr za posledních 11 let činí 47,3 %. Menší hodnoty má z našich vybraných států jen Polsko a Slovensko. Proč tomu tak je, není úplně jednoduché určit. Vzhledem k předchozí kapitole, která se částečně vztahovala k finanční gramotnosti, je zřejmé, že nejsme národ finančních odborníků. Lidé jsou však u nás čím dál tím více otevření nějakému způsobu investování a již nedrží většinu svých peněz v úsporách. Zároveň ale u nás stále funguje silný skepticismus k půjčkám všeho typu.

V tomto ohledu je Dánsko „nejhorší“ z celé Evropské unie, neboť jeho ukazatel dosahuje za posledních 11 let průměrné hodnoty 251,7 % dluhu vůči příjmu. Poměr to je velmi vysoký, a ačkoli Dánské národní stránky uvádějí, že to nijak výrazně neohrožuje jejich dluhově-hypotékový sektor, v další větě uvádějí, že to může stát banky nemalé ztráty a oslabit makroekonomickou stabilitu země.⁴²

8.5. Investice firem

Firemní investice spolu s investicemi domácími dotváří celkový obrázek o náladě lidí v dané ekonomice, daném státu. Lidé totiž musí věřit ve stát a jeho ekonomiku, aby vůbec začali s většími investicemi. U firem to platí mnohonásobně více než u domácností, protože se jedná z principu o mnohem vyšší částky a firmy potřebují jak politickou, tak i ekonomickou stabilitu.

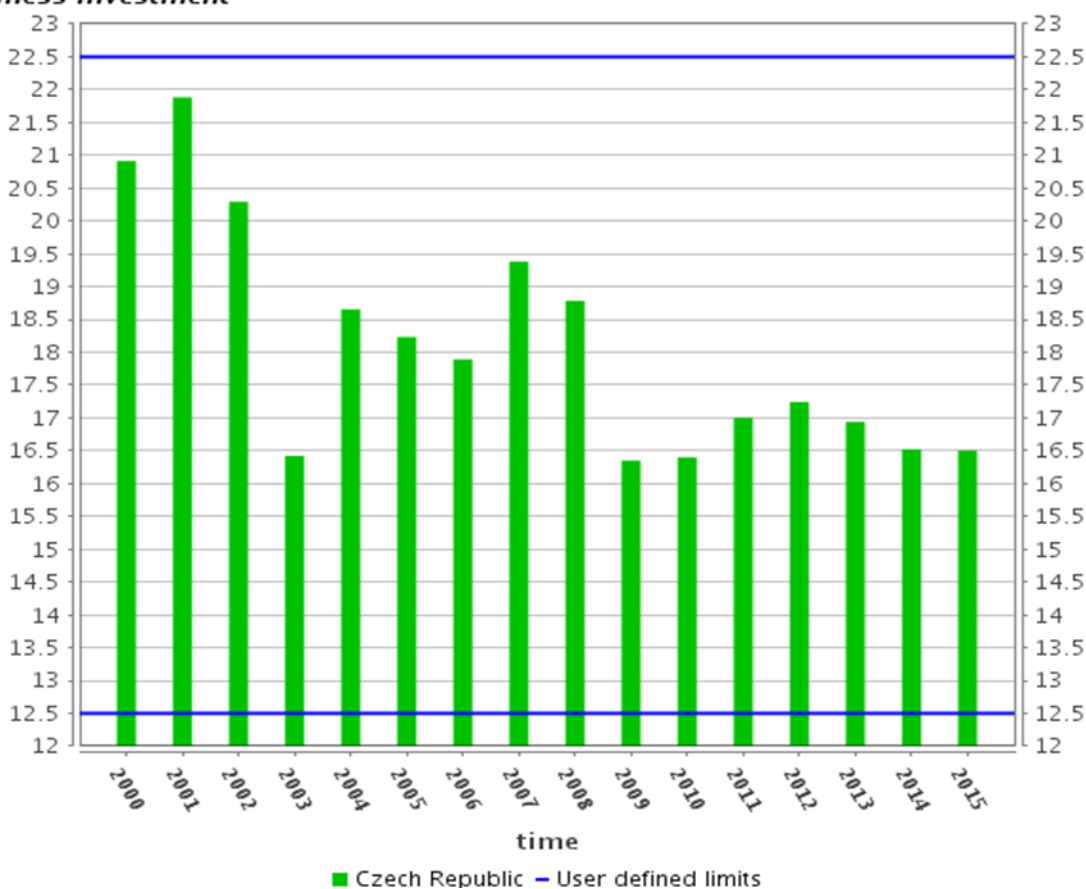
⁴² Danmarks nationalbank. Household wealth and debt. *Nationalbanken.dk* [online]. Copenhagen K, 2015 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <http://www.nationalbanken.dk/en/publications/themes/Pages/Household-wealth-and-debt.aspx>

Jak se dalo očekávat, firemní investice tvoří absolutní většinu všech investičních výdajů. Za rok 2015 činily firemní investice více jak 3/5 všech investic v ekonomice. Na grafu číslo 13 je patrný sestupný až stagnující trend od roku 2012 do roku 2015. Předchozí propady investic v roce 2003 a 2009 jsou jasně dány již předem zmiňovaným útlumem v roce 2001-2002 a globální hypoteční „krizí“, která propukla na podzim roku 2008.

Investment by institutional sectors

% of GDP

Business investment

Graf 13 Firemní investice

Zdroj: Vlastní zpracování, Eurostat

Podívejme se na graf číslo 17, který nám ukáže objemy a trendové tendence v porovnání s vybranou devítkou zemí a průměrem EU-28. Graf číslo 17 je uložen v příloze, protože je příliš rozsáhlý. Z grafu vyplývá, že z našeho výběru zemí jsme ve firemních investicích naprosto nejvýše, tedy že naše hodnoty dosahují nejvyšších čísel. Za rok 2015 jsme ve firemních investicích dosáhli úrovně 16,5 % HDP, což sice představuje podprůměr ve srovnání s naší historií, avšak ve srovnání s vybranými zeměmi je to absolutně nejvíce.

Velmi zajímavé je také zjistit průměrné procentuální vyjádření firemních investic vůči HDP za posledních 15 let. Česká republika dosahuje průměru 18,1 % z HDP, což je opět nejvyšší hodnota ze sledovaných států. Z Evropské unie je na tom lépe jen Litva a Estonsko s hodnotami 18,6 %, respektive 18,9 % z HDP. Pro srovnání průměr EU-28 (od roku 2002 do roku 2015) činí 12,03 % z HDP. Evropský ekonomický vzor Německo dosahuje ve firemních investicích průměrné hodnoty 11,83 % z HDP za posledních 15 let.

Další sledovaný stát, který stojí za zmínku, je Slovensko. Aktuálně má sice mnohem nižší objem firemních investic než Česká republika (12,29 % ku 16,5 %), ale do roku 2008 byl jediným státem z našeho vzorku, který měl tak vysoké procentuální objemy investic jako my. Pro srovnání - do roku 2008 byly průměrné hodnoty firemních investic 19,16 % v České republice oproti 17,99 % v republice Slovenské. Průměr například Německa byl za sledované období 12,07 %. Poté však přišla na evropskou půdu světová hypoteční „krize“ z USA a firemní investice všech zkoumaných zemí se snížily, což je období jakéhokoli útlumu či recese naprosto logické. Tentokrát píšou krizi v uvozovkách, neboť porovnáme-li jí s Velkou hospodářskou krizí, zjistíme, že HDP celkové kleslo o 2% v porovnání s tehdejšími 20% a také v roce 2009 byl stále relativně zdravý bankovní sektor v porovnání se sérií bankovních krachů v roce 1930.⁴³ V tuto chvíli (v roce 2009) však bylo nutné snažit se opět „nastartovat“ ekonomiku. Stát sice v době krize může také hodně pomoci (například zavedením šrotovného), ale největší zásluhu mají vždy firmy a domácnosti. V tuto chvíli bylo na firmách, aby opět oživily ekonomiku. Naše firmy zafungovaly výborně a jejich investice se snížily o pouhých 2,43 %. Hlavní však bylo, že v dalším roce (2010) nastal sice malý, ale pokračující růst firemních investic (z 16,35 % z roku 2009 na 16,4 % v roce 2010). Slovensko kleslo mezi lety 2008 a 2009 o 4,57 %, a i když navázalo v dalších letech na růst firemních investic, nedosáhlo již hodnot před rokem 2008, což se nám sice také zatím nepodařilo, ale rozdíl v objemech před rokem 2008 a po něm jsou u nás minimální. V roce 2011 byly naše firemní investice na úrovni 17 % a například v roce 2006 na úrovni 17,89 %, v roce 2003 dokonce 16,42 %, ale to byl výjimečný pokles.

Nutno dodat, že naši ekonomiku podržel zčásti český export a obecně strojírenské firmy, které mají kontrakty na delší dobu, a proto je v mnoha případech hypoteční „krize“ zasáhla až později či dokonce vůbec.

⁴³ KOHOUT, Pavel. *Finance po krizi: důsledky hospodářské recese a co bude dál*, 2009, s.155

8.6. Zhodnocení objemu investic

Z předchozích kapitol, které se věnovaly objemu investic v procentuálním vyjádření vůči HDP, je patrné, že Česká republika je v této oblasti na velmi dobré úrovni. Ve většině oblastí investic jsme dokonce na absolutním vrcholu. Pro rekapitulaci tedy shrňme výsledky těchto šetření.

Vybrali jsme 9 zemí z Evropské unie plus průměr EU-28 a porovnali jejich hodnoty s hodnotami České republiky. Vybrané země byly Německo, Polsko, Slovensko, Rakousko, Maďarsko, Francie, Španělsko, Spojené království a Itálie. S těmito státy jsme porovnali data za posledních 15 let, tedy od roku 2000. S průměrem všech států Evropské unie jsme pak porovnali data od roku 2002. Z těchto dat vyplývá následující:

- Průměr **všech investic** za sledované období v České republice vychází na 27,83 % vůči HDP. Za rok 2015 to bylo 26,31 %.
- Průměr **vládních investičních výdajů** byl 4,67 % vůči HDP. Za rok 2015 to bylo 5,08 %.
- Průměr **investic domácností** byl 5,08 %, za rok 2015 pak 4,72 %.
- Průměr **firemních investic** byl na úrovni 18,09 %, za rok 2015 byl 16,5 %.

Celkové investice na hodnotě 27,83 % za posledních 15 let nemá žádný z našich zkoumaných států. Jde o nejvyšší podíl investic na HDP ze všech zkoumaných států i průměru EU-28. Nejbližší hodnotu v tomto ohledu má Španělsko, jež dosahuje průměrné hodnoty 25,16 %. Celkové investiční výdaje za rok 2015 byly v České republice 26,31 %, což je opět nejvyšší zjištěná hodnota v našem průzkumu. Nejvyšší podíl investic na HDP mělo za rok 2015 Slovensko, a to 23,01 %. Průměrné investice EU-28 se dlouhodobě drží kolem hranice 20 % s tím, že za loňský rok to bylo 19,95 %. Nejnižších hodnot pak dlouhodobě dosahuje Spojené království, které vykazuje průměr 16,94 % za posledních 15 let a shodného výsledku dosáhlo také za rok 2015, tedy opět přesně 16,94 %, což je ze statistického hlediska velmi zajímavá shoda okolností.

Vládní investiční výdaje s hodnotou 4,67 % jsou opět nejvyšší hodnotou v našem zkoumaném vzorku států. Hodnota České republiky je znovu nad průměrem EU-28 a nejbližších hodnot dosahuje Maďarsko na úrovni 4,22 %. Za rok 2015 jsou však už výsledky jiné. Naše hodnota 5,08 % je sice stále vysoká, ale už není nejvyšší v našem vzorku. Maďarsko vloni zainvestovalo z vládních zdrojů 6,61 % HDP a Slovensko 6,29 %. V Maďarsku je patrný postupný trend zvyšování vládních investic, kdy od roku 2008

každoročně zvyšují své hodnoty, až na výjimku v roce 2011, kdy se jejich vládní investice propadly přibližně o 0,4 % HDP. Co se Slovenska týče, je jeho vysoká hodnota za rok 2015 velmi překvapující, bereme-li v úvahu čistě data. Jejich průměr od roku 2000 je 3,74 %, data jsou velmi stabilní, pohybují se přibližně mezi 3,5 % až 4 % bez významných odchylek. Jejich loňský výsledek je o 2,31 % vyšší oproti roku předchozímu. Pro doplnění, průměr EU-28 za rok 2015 byl 2,94 %.

Investice domácností se za posledních 15 let pohybují relativně stabilně mezi 4,5 % až 5 %. Průměrně vychází na 5,08 % HDP. Investice domácností jsou jedinou oblastí, kde zaostáváme za průměrem EU-28, který se nachází na úrovni 5,88 %. Z námi zkoumaných států jsme dokonce až na 7. místě. Nižší průměrné investice domácností mají jen v Maďarsku, Polsku a Spojeném království, což logicky staví před nás i Slovensko s jeho 5,21 %. Nejvyšší hodnoty pak mají ve Španělsku a Itálii, a to 6,63 %, respektive 6,89 %. Za rok 2015 jsou pak výsledky následující. Naše hodnota 4,72 % je opět 7. nejnižší, ale například Slovensko je za námi s výsledkem 4,43 %. EU-28 se drží hodnoty 5,02 %, kde je zřejmá sice pomalá, ale očividně sestupná tendence. Největším překvapením pak asi bude situace Španělska, které dosáhlo hodnot 2,74 % za poslední rok, a je tedy státem s nejnižšími investicemi domácností. Podíváme-li se ale do historie Španělska, zjistíme, že se o žádné překvapení nejedná. Španělsko totiž od roku 2006 zaznamenává velmi silný klesající trend v této oblasti. V roce 2006 mělo dokonce 9,39 % investic domácností a od té doby klesá bez výjimek. Je tedy jasné, že situace ve Španělsku je velice nepříznivá z ekonomického hlediska už delší dobu, to však není žádnou novinkou.

Firemní investice jsou u nás absolutně nejlepší doménou, co se investic týče. Hodnotou 18,09 % se řadíme mezi země s nejvyššími investicemi, vysoce tedy převyšujeme průměr EU-28, který je 12,03 %. Nejbliž nám je Slovensko, které dosahuje hodnoty 15,88 %, naopak Spojené království je se svými 9,57 % na posledním místě. Za poslední rok jsme dosáhli výsledku 16,5 % a EU-28 měla 11,99 %. Z našeho vzorku států máme tedy suverénně nejvyšší hodnoty.

Ve výsledku tedy můžeme prohlásit, že objem celkových investic v porovnání s naším HDP je více než dostačující. Za náš vysoký objem investic můžou především firmy, což naznačuje, že je u nás už delší dobu vhodné podnikatelské prostředí. Co se vládních investic týče, ty jsou dlouhodobě také na relativně vysoké úrovni a aktuálně není potřeba je zvyšovat. Investice domácností jsou přibližně v polovině našeho zkoumaného vzorku. Zde se však poprvé ocitáme pod průměrem EU-28 od doby jejího

vzniku a také za loňský rok samostatně. Většina států vykazuje za posledních 5 let klesající trend v oblasti investic domácností. Důvodů je jistě několik, ale v období ekonomického oživení, ve kterém se Evropská unie nachází už přibližně 3 roky, bychom očekávali vyšší investice domácností nebo alespoň jejich zvyšující se trend. Znovu tedy navrhuji zvýšit povědomí o možnostech investic pro domácnosti nějakou oficiální cestou, neboť investičních nabídek je spousta a firem, které je zprostředkovávají, ještě více, ale lidem chybí důvěra jak v tyto společnosti, tak v jejich produkty.

9 Výhled do budoucna

Co se týče plánovaného výhledu do budoucna, naskýtá se nám tu hned několik problémů k řešení. Začal bych problémem demografických změn, který se u nás děje již delší dobu, ale stále na to náš státní rozpočet není zcela připraven. Tím problémem je stárnutí populace. Dalším problémem jsou daně a jejich výběr, respektive omezení šedé ekonomiky a ilegálního obchodování na území České republiky.

9.1. Stárnutí populace

Demografické změny jako stárnutí populace jsou výsledkem neustále se zlepšující zdravotní péče a sociálních služeb včetně velkého počtu neziskových organizací, které se starají o občany, kteří to již sami nezvládnou. Tento trend zvyšující se životní úroveň ale s sebou nese rizika v podobě nedostatečných prostředků, které by měly být vynakládány na starobní důchody a sociální zabezpečení. Je tedy třeba na prvním místě dokončit všechny důchodové reformy a v návaznosti na to sestavit státní rozpočet, který bude schopen pojmout nárůst výdajů na sociální politiku státu.

Za rok 2015 bylo vyčerpáno 323,1 miliard Kč na starobní důchody, což představuje 7 % HDP. Data z monitoru státního rozpočtu ukazují, že tento trend 7 % HDP je celkem stabilní. 8 % HDP dosáhly starobní důchody pouze v letech 2012 a 2013.⁴⁴ Zatím se tedy o žádný problém nejedná. Z infografiky serveru eurostat však vyplývá, že zatímco nyní žije v Evropské unii přibližně 211 milionů praceschopného obyvatelstva, v roce 2060 to bude již jen 202 milionů. Očekávaný průměrný věk se u mužů zvýší ze současných 77,6 let na 84 let a u žen z 83,1 let na 89,1 let, což spolu s úbytkem praceschopného obyvatelstva bude znamenat, že se sníží poměr praceschopných lidí ku lidí v penzi ze 4 ku 1 na 2 ku 1.⁴⁵ Opět tedy opakují, že je nutností dokončit především efektivním způsobem důchodové reformy.

⁴⁴ MFČR. Státní rozpočet. *MONITOR*. [online]. [2016] [cit. 2016-10-05]. Dostupné z: <http://monitor.statnipokladna.cz/2015/statni-rozpocet/>

⁴⁵ The 2015 ageing report. *European Commission* [online]. 2016 [cit. 2016-11-5]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/economy_finance/graphs/2015-05-12_ageing_report_en.htm

Další problémy vidím u vybírání daní. Ačkoliv jsou u nás za poslední 2 roky výrazně vyšší příjmy z výběru daní, než tomu bylo v letech předchozích, je tu v tomto ohledu stále velký potenciál. V oblasti šedé ekonomiky, tedy ekonomiky, která nepodléhá žádnému typu zdanění, neboť je sama o sobě ilegální, je stále velmi mnoho peněz.

9.2. Šedá ekonomika

Odhaduje se, že za rok 2014 byly na našem území uskutečněny ilegální obchody v oblasti šedé ekonomiky za více než 600 miliard Kč, což bylo v té době přibližně 15 % HDP. I přes to, že jsme pod evropským průměrem, který činí 18,5 %, se u nás tomuto druhu obchodu daří zhruba dvakrát lépe než v Rakousku nebo Švýcarsku.⁴⁶

Jak už jsem přestřel dříve, pomoci omezit šedou ekonomiku by mělo zavedení elektronické evidence tržeb, která okamžitě eviduje vydané účtenky a obchodníci tak již nebudou moci evidovat nižší tržby, než ve skutečnosti mají. Ministerstvo financí České republiky odhaduje, že nastane-li konzervativní scénář, který by snížil objem šedé ekonomiky v České republice o 3 %, přínos na daních by pak znamenal 12 miliard Kč do státního rozpočtu. Optimistický odhad pak kalkuluje s 5% snížením a výnosu 20 miliard Kč. Ze stránek MFČR také vychází, že oblasti s největším podílem šedé ekonomiky jsou:

- Stavebnictví
- Obchod, opravy motorových vozidel a spotřební zboží
- Pohostinství a ubytování
- Doprava, skladování, pošty a telekomunikace

Odhad je, že jen v těchto sektorech se nachází více než 200 miliard Kč v šedé ekonomice.⁴⁷ Můj názor je, že vybere-li se 12 miliard Kč do státního rozpočtu, bude se jednat o velký úspěch, neb šedá ekonomika má u nás dlouhou tradici díky nedůvěře ve správu financí státem a nízké tresty za participování na ilegálních obchodech.

Dalším zajímavým nástrojem na zvýšení výběru daní je takzvaný „reverse charge“, neboli režimu přenesení daňové povinnosti. Tento systém u nás funguje od

⁴⁶ Jiří Němeček. Šedé ekonomice se v Česku daří. Proteče jí více než 600 miliard korun. *ekonom*. [online]. 30.1.2015 [cit. 2016-11-03]. Dostupné z: <http://ekonom.ihned.cz/c1-63458820-sede-ekonomice-se-v-cesku-dari-protece-ji-vice-nez-600-miliard-korun>

⁴⁷ MFČR. Specifikace projektu Elektronická evidence tržeb [online]. 2016. [cit. 2016-11-06]. ISBN . Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/o-ministerstvu/odborne-studie-a-vyzkumy/2016/studie-eet-23692>

roku 2011 a má velmi dobré výsledky, avšak jeho hlavní potenciál tkví v rozšíření jeho platnosti. Tento režim se zatím uplatňuje např. při dodání zlata, šrotu a odpadu, poskytnutí stavebních montáží a mnoho produktů takzvané „bílé“ elektroniky. V těchto oblastech se pravděpodobně šedé ekonomice „daří“ nejlépe. Další rozšíření přišlo na začátku roku 2016 a dotklo se plynu a elektřiny.⁴⁸ Nejnovější informace z 31. 8. 2016 prozrazují, že nově se reverse charge bude uplatňovat i na telekomunikační služby.

U reverse charge jde v principu, jak český název napovídá, o přenesení daňové povinnosti, a to z dodavatele na odběratele. V praxi jde o systém, který zabraňuje takzvaným obchodováním s DPH, kdy si „prázdné“ firmy nakupují produkty bez daně, kterou poté dostanou od státu a ihned poté na sebe kupříkladu vyhlásí insolvenční.

Aktuálně je reverse charge projednáván na půdě Evropské unie, kde byl podán návrh na jeho začlenění do všech zemí Evropské unie. Možností do budoucna je tedy další rozšíření působnosti tohoto režimu. Dle mého soudu by bylo vhodné tento režim rozšířit na všechny obchod a výrobu, neboť je to relativně jednoduché aplikovat a do státního rozpočtu to přinese mnoho financí. Na takovéto rozšíření je však již třeba souhlasu orgánu Evropské unie.

⁴⁸ ŽUROVEC, Michal. Režim reverse charge se bude nově vztahovat také na dodání plynu a elektřiny. *Mfcr.cz* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-04-05]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2016/rezim-reverse-charge-se-bude-nove-vztaho-23662>

Závěr

V této práci jsme nejdříve v teoretické části definovali, jak fungují veřejné finance obecně, jakou funkci má státní rozpočet a lehce jsme nastínili, jak investice pomocí investičního multiplikátoru pomáhají ekonomice s oživením a zvýšením dynamiky růstu HDP. Za cíl jsme si stanovili analyzovat veřejné finance a případně představit možnosti jejich zlepšení. Teoretickou práci jsme zakončili analýzou hlavních makroekonomických údajů a zjistili jsme, že česká ekonomika se aktuálně nachází ve stavu oživení, které představuje dynamický růst HDP, nízký státní i veřejný dluh v porovnání s HDP a také velice nízkou nezaměstnanost, která v roce 2016 dále klesala. V praktické části jsme si dali za úkol analyzovat vládní investiční výdaje a porovnat je s ostatními státy (Slovensko, Rakousko, Francie, Španělsko, Maďarsko, Polsko, Spojené království, Itálie a Německo), které nám jsou, ať už ekonomicky, či rozlohou blízké. Avšak samotné vládní investiční výdaje by neměly takovou výpovědní hodnotu, kdybychom je nesrovnali i s investičními výdaji firem a domácností, neboť jejich hodnoty jsou pro ekonomiku země velmi důležité.

Po dokončení analýzy investičních výdajů ze 3 sektorů (vládní, firemní, domácnosti) jsme došli k závěru, že naše celkové investiční výdaje, které za rok 2015 dosáhly hodnoty 26,31 % HDP, a zároveň průměr našich celkových investic na úrovni 27,83 % HDP je velmi vysoký. V rámci srovnání, které jsme provedli s dalšími 9 státy a průměrem EU-28, můžeme říci, že jsme na samotném vrcholu celkových investic. Jediné Slovensko se nám svými celkovými investicemi za rok 2015 trochu blíží svou hodnotou 23,01 % HDP. Z dlouhodobého hlediska je k nám nejbližší Španělsko s dlouhodobým průměrem, který činil 25,16 % vůči jejich objemu HDP, avšak Španělsko je od doby hospodářské „krize“ na výrazném sestupu, co se investic či celkové ekonomiky týče.

Výsledky vládních investičních výdajů (4,67 % HDP v průměru) jsou opět nad průměrem EU-28 a hodnotou všech států, se kterými jsme ekonomiky srovnávali. To platí pouze u dlouhodobého průměru za posledních 15 let, srovnáme-li totiž vládní investiční výdaje z roku 2015, které dosahují hodnoty 5,08 %, zjistíme, že z našeho vzorku se hned 2 státy dostaly před nás. Těmi státy jsou Maďarsko s hodnotou 6,61 % a Slovensko s jejich 6,29 % vůči HDP. Nevidím tedy potřebu zvyšovat vládní investice. Můj návrh je dál setrvávat kolem hranice 5 % HDP a navyšovat např. meziročně o desetiny procenta, chceme-li se ekonomicky vyrovnat silnějším státům.

Investice domácností u nás dosahují průměru 5,08 % HDP za posledních 15 let, a jsou tedy jediným ze 3 sektorů, kde zaostáváme i za průměrem EU-28, který se pohybuje na úrovni 5,88 % HDP. Z námi zkoumaných sektorů jsme až na 7. místě, kdy nižší průměrné investice má jen Maďarsko, Polsko a Spojení království. Za rok 2015 dosahuje hodnoty 4,72 % HDP a situace se ve srovnání s ostatními státy nijak nemění. Jak jsem již napsal v hodnocení investic, můj návrh na zlepšení povědomí lidí o investicích zní následovně. Z veřejných financí zaplatíme kampaň, která naučí lidi základům investování a zjednoduší tím jejich výběr. V tomto případě jsou investicemi myšleny především investice typu stavebního spoření, penzijního připojištění a dalších základních bankovních produktů. Můj názor ale je, že je třeba tuto kampaň udělat pod záštitou České národní banky či Ministerstva financí ČR, jinak ztrácí na jakékoli důvěryhodnosti.

Firemními investicemi se opět dostáváme na absolutní špičku v našem vzorku zkoumaných států a také průměru EU-28. S hodnotou 18,09 % HDP vysoce převyšujeme průměr EU-28 s hodnotou 12,03 % HDP. Opět je nám nejbližší Slovensko se svými 15,88 % v dlouhodobém průměru za posledních 15 let. Tady nevidím žádný důvod dalšího růstu investic, budeme-li se dál držet nad 16 % vůči našemu HDP.

Poté jsme analyzovali státní rozpočet, jeho vývoj a srovnání se stejným obdobím z roku 2015. Analýza probíhala na měsíční bázi a skončila obdobím leden – říjen 2016, protože aktuálnější data prozatím nejsou k dispozici (5. 11. 2016). Tato analýza přehledně ukázala, že aktuální vláda zachází se státním rozpočtem přinejmenším efektivně, neboť je pravděpodobné, že státní rozpočet poprvé od založení samostatné České republiky skončí přebytkem. Při pesimistickém odhadu bude rozpočet vyrovnaný. Z analýzy je také patrné, že je u nás stále vysoké procento šedé ekonomiky. Existují minimálně dva důvody zvýšení inkasa z daní z příjmů. Tím prvním je zvýšení dynamiky ekonomiky a tím větší ziskovost firem, což znamená vyšší platy pro zaměstnance. Druhým důvodem je bezpochyby zavedení kontrolního hlášení, které snížilo počet takzvaných fiktivních faktur snižujících základ k výpočtu daně. V tomto ohledu nemám žádná další doporučení, neboť vývoj ekonomiky je aktuálně velice příznivý a nakládání se státním rozpočtem je velmi efektivní.

Co se výhledu do budoucna týče, hlavními problémy v dlouhodobém měřítku budou demografické změny na území České republiky, tedy stárnutí obyvatel a snížení objemu obchodů v šedé ekonomice. Ani jeden z těchto problémů nelze vyřešit jednoduše, avšak plánováním vyrovnaných rozpočtů, které budou brát v potaz stále se

zvyšující potřebu sociální politiky a s tím spojené vyšší výdaje na sociální dávky, zabráníme případnému nedostatku zdrojů na financování nejstarších generací, což by neslo velmi špatné následky.

Ohledně šedé ekonomiky je toho relativně nově zavedeno celkem dost a stále se nekončí. Ilegálním obchodům na našem území již brání kontrolní hlášení DPH, reverse charge a od 1. prosince 2016 i nový systém elektronické evidence tržeb.

Summary

My thesis called „the analysis of the current state of public finances in the Czech Republic and possible ways of its solution“ aimed to thoroughly analyse the current state of our economy in this country. My first task was to analyze the public finances and the ways they were handled by in the year 2015. The second task was to analyze the public finances of the current year which is 2016 and to create a comparison. The third task was to find out how much do finances do we put into investment. The third task had also four subchapters. The first chapter aimed to find out how much do we invest in total and in comparison to our history and other countries. The second chapter was specifically about government investment together with its history and comparison as well. The third chapter aimed to show us how much do households invest also altogether with its history and comparison with other countries. The last chapter was about the investment of companies all over the country, because its always the investment of companies what rejuvenates the economy. I chose this topic mainly because I am really interested in economics and I do believe that right now we live in a fascinating age of economics as far as our country and European Union is mentioned.

My analysis proved that we do live in a great times right now. Our GDP is high and still growing. The rate of unemployment is slowly approaching the lowest point possible, which is a point where the people who are still unemployed do not want ever to be employed. My second analysis showed us that our current government is doing a great job considering economy. The incomes are increasing and the outcomes decreasing. My third analysis which aimed on the investment proved once and for all that our companies carry the economy of our country. Government in this concern is doing an average job in comparison to other countries. The investment of households is very low and something should be done to change it. In my thesis I suggested doing a free seminars which would show people where and how to invest their money.

My last topic was about the demographic changes and the ageing of population. There is not much we can do about it besides taking precautions and be prepared. At the end I searched through the „grey economy“ which contains illegal business and should be decreased at least.

Seznam použitých zdrojů

BUCHANAN, James M. *Veřejné finance v demokratickém systému*. Praha: Computer Press, 1998, s. 5. Přeložila Eva Nevrlá. ISBN 80-7226-116-9.

Česká národní banka. Měnová politika. *Cnb.cz* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/menova_politika/

Česká národní banka. Měnověpolitické nástroje. *Cnb.cz* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/menova_politika/mp_nastroje/

Český statistický úřad. Dopady světové finanční a hospodářské krize na ekonomiku ČR. *Czso.cz* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-05-12]. Dostupné také z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20534938/115610j.pdf/b487dd3c-0ad7-4ccd-b62d-8fc9bf917b95?version=1.0>

Český statistický úřad. Míry zaměstnanosti, nezaměstnanosti a ekonomické aktivity - leden 2016. *Czso.cz* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-05-12]. Dostupné také z: <https://www.czso.cz/csu/czso/ci/miry-zamestnanosti-nezamestnanosti-a-ekonomicke-aktivity-leden-2016>

Český statistický úřad. Míry zaměstnanosti, nezaměstnanosti a ekonomické aktivity - únor 2016. *Czso.cz* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-05-12]. Dostupné také z: <https://www.czso.cz/csu/czso/ci/miry-zamestnanosti-nezamestnanosti-a-ekonomicke-aktivity-unor-2016>

Český statistický úřad. Míry zaměstnanosti, nezaměstnanosti a ekonomické aktivity - březen 2016. *Czso.cz* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-05-12]. Dostupné také z: <https://www.czso.cz/csu/czso/ci/miry-zamestnanosti-nezamestnanosti-a-ekonomicke-aktivity-brezen-2016>

Český statistický úřad. Míry zaměstnanosti, nezaměstnanosti a ekonomické aktivity - duben 2016. *Czso.cz* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-05-12]. Dostupné také z: <https://www.czso.cz/csu/czso/ci/miry-zamestnanosti-nezamestnanosti-a-ekonomicke-aktivity-duben-2016>

Český statistický úřad. Míry zaměstnanosti, nezaměstnanosti a ekonomické aktivity - květen 2016. *Czso.cz* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-10-13]. Dostupné také z: <https://www.czso.cz/csu/czso/ci/miry-zamestnanosti-nezamestnanosti-a-ekonomicke-aktivity-kveten-2016>

Český statistický úřad. Míry zaměstnanosti, nezaměstnanosti a ekonomické aktivity - červen 2016. *Czso.cz* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-10-13]. Dostupné také z: <https://www.czso.cz/csu/czso/ci/miry-zamestnanosti-nezamestnanosti-a-ekonomicke-aktivity-cerven-2016>

Český statistický úřad. Míry zaměstnanosti, nezaměstnanosti a ekonomické aktivity - červenec 2016. *Czso.cz* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-10-13]. Dostupné také z: <https://www.czso.cz/csu/czso/ci/miry-zamestnanosti-nezamestnanosti-a-ekonomicke-aktivity-cervenec-2016>

Český statistický úřad. Míry zaměstnanosti, nezaměstnanosti a ekonomické aktivity - srpen 2016. *Czso.cz* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-10-13]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/ci/miry-zamestnanosti-nezamestnanosti-a-ekonomicke-aktivity-srpen-2016>

Český statistický úřad. Míry zaměstnanosti, nezaměstnanosti a ekonomické aktivity - září 2016. *Czso.cz* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-10-13]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/ci/miry-zamestnanosti-nezamestnanosti-a-ekonomicke-aktivity-zari-2016>

Český statistický úřad. Hlavní makroekonomické ukazatele [online]. 2016. [cit. 2016-11-05]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/hmu_cr

Černý, David. Nezaměstnanost klesla na 5,2 procenta. Díky sezonním pracím i posílení ekonomiky. *Český rozhlas*. [online]. 12.7.2016 [cit. 2016-10-10]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/vysocina/zpravy/_zprava/nezamestnanost-klesla-na-52-procenta-diky-sezonnim-pracim-i-posileni-ekonomiky-1632052

Danmarks nationalbank. Household wealth and debt. *Nationalbanken.dk* [online]. Copenhagen K, 2015 [cit. 2016-05-12]. Dostupné také z: <http://www.nationalbanken.dk/en/publications/themes/Pages/Household-wealth-and-debt.aspx>

Dufek, P. Česká ekonomika 2016. (přednáška) Hradec Králové, ČSOB, 20. března 2016
EUROSTAT. *Investment by institutional sectors* [online]. EUROSTAT, 2016 [cit. 2016-11-9]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=tsdec210&language=en>

EUROSTAT. *Gross debt-to-income ratio of households* [online]. EUROSTAT, 2016 [cit. 2016-11-9]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tec00104&plugin=1>

HANŽLOVÁ, Jitka. Nezaměstnanost v ČR je nejnižší v EU. Firmám ale schází noví lidé. *Rozhlas.cz* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/zpravy/domaciekonomika/_zprava/nezamestnanost-v-cr-je-nej-nizsi-v-eu-firmam-ale-schazi-novi-lide—1621647

HOLMAN, Robert. *Dějiny ekonomického myšlení*. 3. vyd. Praha: C.H. Beck, 2005. ISBN 80-7179-380-9.

Jiří Němeček. Šedé ekonomice se v Česku daří. Proteče jí více než 600 miliard korun. *ekonom.* [online]. 30.1.2015 [cit. 2016-11-03]. Dostupné z: <http://ekonom.ihned.cz/c1-63458820-sede-ekonomice-se-v-cesku-dari-protece-ji-vice-nez-600-miliard-korun>

Jan PAVEL. *Veřejné finance v teorii a praxi*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2015. ISBN 978-80-247-5561-8.

KAČER, Pavel. ARBES chce naučit domácnosti investovat [online]. *Fresh Time PROSPERITA*. 2015, č. 8 [cit. 2016-05-12]. Dostupné také z: <http://www.arbes.com/wp-content/uploads/2016/03/Prosperita-Fresh-Time-2015-08-Arbes.pdf>

KOHOUT, Pavel. *Finance po krizi: důsledky hospodářské recese a co bude dál*. Praha: Grada, 2009. Finanční trhy a instituce. ISBN 978-80-247-3199-5.

MFČR. *Státní rozpočet .. v kostce* [online]. 2016. [cit. 2016-11-21]. ISBN 978-80-85045-85-4. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Informacni_letak_2015_Statni-rozpocet-v-kostce.pdf

MFČR. Vládní dluh, vládní deficit, státní dluh, deficit státního rozpočtu. *Mfcr.cz* [online]. Praha, 2006 [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2006/2006-10-13-tiskova-zprava-5819-5819>

MFČR. Poslanecká sněmovna schválila státní rozpočet na rok 2016. *Ministerstvo financí České republiky*. [online]. 16.12.2015 [cit. 2016-10-15]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/aktualne/aktuality/2015/poslanecka-snemovna-schvalila-statni-roz-23323>

MFČR. *Specifikace projektu Elektronická evidence tržeb* [online]. 2016. [cit. 2016-11-06]. ISBN . Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/o-ministerstvu/odborne-studie-a-vyzkumy/2016/studie-eet-23692>

MFČR. Státní rozpočet. *MONITOR*. [online]. [2016] [cit. 2016-10-05]. Dostupné z: <http://monitor.statnipokladna.cz/2015/statni-rozpocet/>

Oddělení 1102 - Státní závěrečný účet. Měsíční pokladní plnění státního rozpočtu v roce 2016. *Mfcr.cz* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2016/mesicni-pokladni-plneni-2016-23847>

PEKOVÁ, Jitka. *Veřejné finance: úvod do problematiky*. 4., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: ASPI, 2008, s. 66. ISBN 978-80-7357-358-4 Finance media a.s. Fiskální politika. *Finance.cz* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/makrodata-eu/statni-rozpocet/fiskalni-politika/>

STIGLITZ, Joseph E. *Ekonomie veřejného sektoru*. Studijní materiály k předmětu veřejné finance. Praha: Univerzita Karlova, 2011.

STRECKOVÁ, Yvonne a Ivan MALÝ. *Veřejná ekonomie: pro školu i praxi*. 1. vyd. Praha: Computer Press, 1998. Business books (Computer Press). ISBN 80-7226-112-6.

The 2015 ageing report. *European Commission* [online]. 2016 [cit. 2016-11-5]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/economy_finance/graphs/2015-05_12_ageing_report_en.htm

VOLEJNÍKOVÁ, J. Makroekonomie. (přednáška) Pardubice: UPCE, 12. 3. 2013.

ŽUROVEC, Michal. Přebytek rozpočtu dosáhl na konci července rekordních 75,6 mld. Kč. *Mfcr.cz* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-08-12]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2016/prebytek-rozpocetu-dosahl-na-konci-cerven-25713>

ŽUROVEC, Michal. Přebytek rozpočtu dosáhl na konci září rekordních 82,3 mld. Kč. *Mfcr.cz* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-11-13]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2016/prebytek-rozpocetu-na-konci-zari-82-mld-26227>

ŽUROVEC, Michal. Přebytek rozpočtu na konci října vyšplhal na rekordních 98,3 mld. Kč. *Mfcr.cz* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-11-13]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2016/pokladni-plneni-leden-rijen-2016-26458>

ŽUROVEC, Michal. Přebytek rozpočtu na konci srpna stoupl na rekordních 81,2 mld. Kč. *Mfcr.cz* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-11-13]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2016/prebytek-rozpocetu-na-konci-srpna-25989>

ŽUROVEC, Michal. Přebytek státního rozpočtu stoupl na 40 mld. Kč. *Mfcr.cz* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-08-12]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2016/prebytek-statniho-rozpocetu-stoupl-na-40-25522>

ŽUROVEC, Michal. Přebytek státního rozpočtu za 1. čtvrtletí činí 43,6 miliard. *Mfcr.cz* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2016/prebytek-sr-za-1-ctvrtleti-cini-43-mld-24472>

ŽUROVEC, Michal. Přebytek státního rozpočtu za leden činil 46 miliard. *Mfcr.cz* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2016/pokladni-plneni-leden-2016-23844>

ŽUROVEC, Michal. Přebytek státního rozpočtu za leden činil 46 miliard. *Mfcr.cz* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2016/pokladni-plneni-leden-2016-23844>

ŽUROVEC, Michal. Státní rozpočet na konci května zůstává v rekordním přebytku. *Mfcr.cz* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2016/pokladni-plneni-leden-kveten-2016-25108>

ŽUROVEC, Michal. Režim reverse charge se bude nově vztahovat také na dodání plynu a elektřiny. *Mfcr.cz* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-04-05]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2016/rezim-reverse-charge-se-bude-nove-vztaho-23662>

Seznam grafů

Graf 1 Vývoj hospodaření 1995 - 2015	12
Graf 2 Rozdělení sektorů	16
Graf 3 Prognóza ČNB.....	19
Graf 4 Hranice intervence	21
Graf 5 Měsíční pokladní plnění za rok 2015	24
Graf 6 Nezaměstnanost	26
Graf 7 Měsíční pokladní plnění v roce 2016	40
Graf 8 Celkové investice.....	42
Graf 9 Celkové investice a srovnání	43
Graf 10 Vládní investice	45
Graf 11 Investice domácností	46
Graf 12 Hrubý poměr příjmu vůči příjmu domácností	48
Graf 13 Firemní investice	50

Seznam tabulek

Tabulka 1: Leden	28
Tabulka 2: Leden - únor.....	29
Tabulka 3: Leden - březen	30
Tabulka 4: Leden - duben	31
Tabulka 5: Leden - květen	32
Tabulka 6: Leden - červen	33
Tabulka 7: Leden - červenec.....	35
Tabulka 8: Leden - srpen	36
Tabulka 9: Leden - září.....	37
Tabulka 10: Leden - říjen.....	38

Seznam příloh

Grafy číslo 14 - 17